

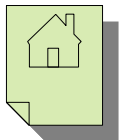
BURMISTRZ MIASTA i GMINY SANNIKI

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY SANNIKI

UWARUNKOWANIA ROZWOJU

Załącznik Nr 1
Do Uchwały Nr .....
Rady Miasta i Gminy Sanniki
z dnia .....

BUDOWLANE I URBANISTYCZNE USŁUGI PROJEKTOWE

mgr inż. **ALICJA PEJTA-JAWORSKA**

opracowania planistyczne, projekty infrastruktury technicznej, ekspertyzy z zakresu ochrony środowiska

09-400 Płock, ul. Kazimierza Wielkiego 37/93

kom. 504766500

e-mail: apjaworska@wp.pl

NIP 774-113-13-19

Temat: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego miasta i gminy Sanniki

Nazwa opracowania: Uwarunkowania Rozwoju

Zleceniodawca: Miasto i Gmina Sanniki

Projektant studium:

mgr inż. Alicja Pejta-Jaworska

- uprawnienia urbanistyczne nr 1500

Data: listopad 2019 r. /listopad 2022 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
1. Stan przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu gminy	5
2. Stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony	9
3. Stan środowiska przyrodniczego, rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	11
4. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	22
4.1. Rekomendacje i wnioski oraz granice krajobrazów priorytetowych zawarte w audycie krajobrazowym	28
5. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia	28
6. Zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia	43
7. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	44
7.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne	44
7.2. Prognozy demograficzne	54
7.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej i społecznej	56
7.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	57
8. Stan prawny gruntów	67
9. Tereny i obiekty chronione na podstawie przepisów odrębnych	67
10. Obszary naturalnych zagrożeń geologicznych	69
11. Złoża kopalin, zasobów wód podziemnych	69
12. Tereny górnicze wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych	71
13. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	71
14. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych	75
15. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej	76

WSTĘP

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t. j. Dz.U. z 2021r., poz. 741 z późn. zm.) w celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

W związku ze zmianą polityki przestrzennej gminy odnośnie zagospodarowania terenów miasta i gminy oraz nowych uwarunkowań ich rozwoju Rada Miasta i Gminy Sanniki podjęła Uchwałę Nr 49/XIII/2019 z dnia 25 kwietnia 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Sanniki.

W ramach jak najszerszego udziału społeczeństwa i mieszkańców w pracach nad Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Sanniki w ramach programu *Rozwinięcie zasobów ludzkich i rzeczowych do prowadzenia procesu pogłębionych konsultacji i monitoringu społecznego w obszarze planowania i zagospodarowania przestrzennego w 20 gminach na terenie całej Polski*, w okresach grudzień 2019 r. i kwiecień 2021r. przeprowadzono konsultacje online oraz spotkania w grupach roboczych dotyczące obszarów problemowych:

- miasta Sanniki,
- eksploatacji kopalni (północno-zachodnia część gminy),
- energetyki wiatrowej,
- obszaru chronionego krajobrazu (południowa część gminy).

Przedmiotem Studium jest określenie polityki przestrzennej gminy, tj. między innymi wskazanie tych obszarów gminy, które są najodpowiedniejsze do pełnienia określonych funkcji.

Odnosząc się do art. 10 ust. 1 w/w ustawy w studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony,
- stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego,
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych,
- warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia,
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia,
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniając w szczególności:

- analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,
- prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to jest uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych,
- możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
- bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę,
- stanu prawnego gruntów,
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych,
- występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych,
- występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla,
- występowania terenów górniczych, wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych,
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych,
- wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

W Studium uwzględniono zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju 2030, ustalenia Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku oraz Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego.

1. STAN PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU GMINY

GMINA SANNIKI W REGIONIE, POWIĄZANIA ZEWNĘTRZNE

Gmina Sanniki to gmina miejsko - wiejska, położona w zachodniej części województwa mazowieckiego, w granicach powiatu gostynińskiego. Obszar gminy Sanniki graniczy:

- od północy z gminą Gąbin i Słubice (powiat plocki),
- od wschodu z gminą Iłów (powiat sochaczewski),
- od południa z gminą Sanniki (powiat gostyniński),
- od zachodu z gminą Kiernozia (województwo łódzkie, powiat łowicki).

Gmina położona jest w odległości około 100 km od Warszawy, 90 km od Łodzi i 35 km od Płocka, charakteryzuje się dobrą dostępnością komunikacyjną dzięki drogom wojewódzkim: Nr 577 (Łąck - Sanniki - Ruszki), Nr 583 (Sanniki - Żychlin - Bedlno) oraz Nr 584 (Sanniki - Łowicz).

Wg danych GUS (stan na dzień 31.12.2018 r.) powierzchnia gminy wynosi 95 km² co stanowi 15,4 % powierzchni powiatu gostynińskiego, obszar gminy zamieszkuje łącznie 6052 mieszkańców (wg faktycznego miejsca zamieszkania). Gęstość zaludnienia na terenie gminy Sanniki wynosi 64 osoby/km² i jest niższa od średniej gęstości zaludnienia województwa mazowieckiego, która wynosi 152 osób/km² jak i od średniej gęstości zaludnienia powiatu gostynińskiego wynoszącej 74 osoby/km².

Tab. 1. Ogólna charakterystyka gminy - stan na dzień 31.12.2018 r. (wg danych GUS)

	ogółem	w skali powiatu	w skali województwa
powierzchnia	95 km ²	15,4 %	0,3 %
liczba mieszkańców	6052	13,4 %	0,11 %
gęstość zaludnienia	64 M/km ²	74 M/km ²	152 M/km ²
liczba miejscowości	22	12,3 %	0,26 %

Na terenie gminy przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika gęstości zaludnienia jest znaczne. Największą gęstość zaludnienia ma miasto Sanniki, na terenie którego skoncentrowane jest około 32% ogółu mieszkańców gminy.

Administracyjnie obszar gminy podzielony jest na **19 sołectw**: Aleksandrów, Barcik Nowy, Barcik Stary, Brzezia, Brzeziny, Czyżew, Działy, Krubin, Lasek, Lubików, Lwówek, Mocarzewo, Osmolin, Osmólsk, Sanniki, Sielce, Staropol, Szkarada, Wólka oraz **20 miejscowości** (łącznie z miastami): Aleksandrów, Barcik Nowy, Barcik Stary, Brzezia, Brzeziny, Czyżew, Działy, Krubin, Lasek, Lubików, Lwówek, Mocarzewo, Osmolin, Osmólsk Górny, Sanniki, Sielce, Staropol, Szkarada, Wólka Niska, Wólka Wysoka.

Związki gminy z obszarami sąsiednimi mają miejsce w następujących dziedzinach:

- **środowisko przyrodnicze;**
Gmina Sanniki leży w zasięgu wielkoprzestrzennych systemów obszarów chronionych przyrodniczo i ciągów przyrodniczych (ekologicznych) o znaczeniu krajowym. Południowa część gminy wchodzi w skład Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Przysowy, który jest częścią krajowego systemu obszarów chronionych; stanowi część korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym.
- **problematyka gospodarcza;**
Aktywizacja gospodarcza w zakresie eksploatacji kopalin ma związek z zasobnymi warstwami geologicznymi w północno-zachodniej części gminy (na granicy gmin Sanniki, Gąbin, Słubice).
- **komunikacja;**
Powiązania regionalne stanowią:
  - droga wojewódzka Nr 577 (Łąck - Sanniki - Ruszki),
  - droga wojewódzka Nr 583 (Sanniki - Żychlin - Bedlno),
  - droga wojewódzka Nr 584 (Sanniki - Łowicz).

- **infrastruktura techniczna;**

- linia elektroenergetyczna napowietrzna NN 220 kV relacji Mory - Podolszyce,
- linie elektroenergetyczne wysokich napięć WN 110 kV relacji Szkarada – Sochaczew i Szkarada – Gąbin,
- rurociąg produktów naftowych DN400,
- systemy łączności telekomunikacyjnej, funkcjonuje 5 stacji bazowych telefonii komórkowej: 4 w miejscowości Sanniki oraz 1 w miejscowości Osmolin.

Gmina Sanniki uczestniczy w następujących porozumieniach: Stowarzyszenie Gmin Turystycznych Pojezierza Gostynińskiego (promocja produktu turystycznego, rozwój proekologicznej infrastruktury technicznej) oraz należy do Lokalnej Grupy Działania „Aktywni Razem”, której celem jest wspieranie rozwoju na obszarach wiejskich, współfinansowanej ze środków Unii Europejskiej.

Ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego sytuują Gminę Sanniki w *wiejskim obszarze funkcjonalnym wymagającym wsparcia procesów rozwojowych* (obszary funkcjonalne zawierają się w obszarach strategicznej interwencji wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030).

Obszar ten obejmuje tereny położone peryferyjnie, o utrudnionym dostępie do ośrodka wojewódzkiego, w niewielki stopniu uczestniczące w procesach rozwojowych kraju. Istotne bariery rozwoju tych obszarów to między innymi niska dostępność do usług publicznych, zdekaptalizowanie tkanki osadniczej, zagrożenie walorów przyrodniczych i słaba jakość infrastruktury technicznej. Funkcjonowanie tych obszarów opiera się na niewyspecjalizowanym rolnictwie, a także agroturystyce z wykorzystaniem m.in. wartości kulturowych, czy innych obszarach gospodarki.

Zasady zagospodarowania przestrzennego w w/w obszarze funkcjonalnym obejmują:

- poprawę struktury obszarowej gospodarstw rolnych poprzez wspieranie prac scaleniowych i wymiany gruntów,
- kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na gruntach najwyższych klas bonitacyjnych I-III,
- wielofunkcyjny rozwój obszarów o średniej i niskiej zdolności produkcyjnej, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego (m.in.: tradycyjnego krajobrazu rolniczego, wolnych przestrzeni użytkowanych rolniczo, trwałych użytków zielonych),
- poprawę dostępności komunikacyjnej, m.in. poprzez rozwój transportu publicznego, w tym przywrócenie połączeń kolejowych na nieczynnych liniach kolejowych, a także przebudowę/rozbudowę istniejącej sieci drogowej, w szczególności dróg powiatowych i gminnych,
- budowę i rozbudowę systemów wodociągowo-kanalizacyjnych, a także sukcesywną sanitację terenów o zabudowie rozproszonej, m.in. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,

- poprawę bezpieczeństwa energetycznego, m.in. poprzez budowę, rozbudowę i modernizację sieci elektroenergetycznej w zakresie niskich i średnich napięć,
- zwiększenie nasycenia infrastrukturą ICT (ang. Information and Communication Technologies), a także zapewnienie dostępu do systemu e-usług,
- tworzenie przestrzeni publicznych, będących miejscem koncentracji i aktywizacji społeczności lokalnych,
- objęcie ochroną unikalnych elementów architektury wiejskiej charakterystycznej dla poszczególnych regionów, w tym układów ruralistycznych.

Plan ponadto określa postulaty i rekomendacje do podmiotów realizujących politykę przestrzenną na obszarze województwa. Mogą stanowić (...) elementy fakultatywne do uwzględnienia w dokumentach planistycznych gmin.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego postuluje się między innymi następujące działania :

1. W zakresie ochrony środowiska i zasobów przyrody, w tym udokumentowanych złóż kopalin:
  - zapewnienie ochrony różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu m.in. poprzez adekwatne zapisy w MPZP;
  - ochronę prawną korytarzy ekologicznych poprzez wpisanie do MPZP;
  - ograniczanie zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze, zwłaszcza w odniesieniu do gruntów wysokiej jakości i przydatności dla rolnictwa (klas bonitacyjnych I-III);
  - dążenie do zachowania odpowiedniego udziału powierzchni biologicznie czynnej, sprzyjającej retencji wód opadowych, głównie w miastach;
  - realizację działań inwestycyjnych i utrzymaniowych melioracji wodnych, w tym ochronę układów odwodnienia rowami melioracyjnymi, budowę systemów melioracji zwiększających retencję glebową, odbudowę systemów drenarskich;
  - poprawę jakości wód poprzez rozwój i modernizację infrastruktury ochrony środowiska (w szczególności w zakresie gospodarki wodno-ściekowej) oraz racjonalną gospodarkę przestrzenną w sąsiedztwie zbiorników wodnych
  - racjonalną gospodarkę złożami kopalin (w tym również zasobów wód leczniczych i termalnych), w szczególności przez kompleksowe i racjonalne wykorzystanie kopaliny głównej i kopalin towarzyszących oraz technologii eksploatacji zapewniającej ograniczenie ujemnego wpływu na środowisko.
2. W zakresie opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej:
  - identyfikację wartościowych obiektów i obszarów dóbr kultury współczesnej o charakterze ponadlokalnym oraz ich ochronę poprzez ustalenia w gminnych dokumentach planistycznych (w tym miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego);

- zachowanie ładu przestrzennego lub jego kreowanie, szczególnie w miejscach o istotnym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego poprzez:
  - ochronę i kształtowanie struktur przestrzennych historycznych miast i wsi w oparciu o ochronę pola ekspozycji i eksponowanie dominant architektonicznych; kształtowanie przestrzeni publicznych w nawiązaniu do tradycji miejsca,
  - eksponowanie w strukturze przestrzennej ośrodków miejskich i wiejskich najcenniejszych zasobów dziedzictwa regionu (...),
  - kształtowanie i ochronę krajobrazów kulturowych m.in. poprzez utworzenie parków kulturowych.
- adaptację obiektów zabytkowych dla współczesnych funkcji kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych;
- zagospodarowanie i udostępnianie stanowisk archeologicznych posiadających czytelną formę krajobrazową w celach dydaktycznych, naukowych i turystycznych;
- współpracę międzyregionalną w zakresie zachowania i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego (tradycji historycznych, śladów osadnictwa, dziedzictwa kultury ludowej) dla rozwoju produktów turystyki kulturowej;

2. STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

Gmina Sanniki to gmina o charakterze typowo rolniczym. Strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy tworzą:

- podstawowy układ komunikacyjny: drogi wojewódzkie: Nr 577, Nr 583, Nr 584 oraz drogi powiatowe i gminne,
- układ jednostek osadniczych: miasto Sanniki z funkcją administracyjną, mieszkaniową, usługową i produkcyjną; miejscowości Osmolin, Lwówek, Czyżew głównie z funkcją zabudowy zagrodowej i w niewielkim zakresie z rozwijającą się funkcją mieszkaniową i usługową,
- miejscowości Stary Barcik, Nowy Barcik, Wólka Niska z rozwijającą się funkcją eksploatacji kopalin,
- zabudowa zagrodowa skupiająca się wzdłuż układów komunikacyjnych,
- rolnicza przestrzeń produkcyjna,
- strefa ekologiczna tworzona głównie przez dolinę rzeki Nidy oraz dolinki cieków (w tym kanałów i rowów melioracyjnych) wraz z użytkami zielonymi, nieliczne kompleksy leśne w północnej części gminy pełniące rolę układów wentylacyjno – nawadniających, park pałacowy w Sannikach.

Powiązania zewnętrzne przedmiotowych obszarów zapewniają: droga wojewódzka Nr 577 relacji Łąck - Sanniki - Ruszki, droga wojewódzka Nr 583 relacji Sanniki - Żychlin - Bedlno, droga wojewódzka Nr 584 relacji Sanniki - Łowicz oraz drogi powiatowe. Bezpo-

średnią obsługę komunikacyjną zapewnia istniejący i projektowany układ ulic lokalnych i dojazdowych.

Tereny o wysokich walorach krajobrazowych i przyrodniczych zajmują nieznaczną część powierzchni gminy; objęte są ochroną jako Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Przysowy” i podlegają rygorom zawartym w Rozporządzenie Nr 13 Wojewody Mazowieckiego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Przysowy (Dz.Urz.Woj.Maz. z 2006 r., Nr 157, poz. 6150 z późn. zm.).

Ogólnie należy stwierdzić, że istniejące zagospodarowanie w gminie jest zgodne z uwarunkowaniami przyrodniczymi:

- w południowej i środkowej części gminy dominują gleby korzystne dla prowadzenia produkcji rolniczej o klasach bonitacyjnych II-IV i wysokich walorach agroekologicznych, wykorzystywane do intensywnej gospodarki rolnej,
- część północna terenu gminy jest zasobna w kopaliny podstawowe; na terenie tym następuje rozwój funkcji eksploatacji kopalin,
- tereny zainwestowane znajdują się w większości na gruntach o korzystnych warunkach gruntowo – wodnych i klimatycznych dla zabudowy,
- zwarta zabudowa jest skupiona głównie w mieście Sanniki oraz miejscowościach: Czyżew, Osmolin, Lwówek i Stary Barcik,
- zabudowa zagrodowa skupiona jest głównie wzdłuż układu komunikacyjnego dróg powiatowych i gminnych.
- nieliczne kompleksy leśne (zbyt małe) występują w północnej części gminy, na glebach o niskich walorach przyrodniczych, drzewostanie odpowiednim dla siedliska lecz mało zróżnicowanym,
- dolina rzeki Nidy i cieków z towarzyszącymi im użytkami zielonymi i zadrzewieniami pozostawione są w znacznej części w stanie naturalnym pełniąc funkcje przewietrzające i utrzymując właściwe stosunki wodne,
- tereny o dużych walorach przyrodniczo – krajobrazowych są prawnie chronione.

Uporządkowania w zakresie ładu przestrzennego wymaga centrum miasta Sanniki oraz teren w środku wsi Osmolin, natomiast działania rekultywacyjne powinny dotyczyć zdegradowanych elementów środowiska (głównie powierzchni ziemi) na terenach poeksploatacyjnych we wsi Stary i Nowy Barcik.

Według ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym pod pojęciem „ład przestrzenny” należy rozumieć *takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne*. Zachowanie ładu przestrzennego gwarantują kompleksowe opracowania planistyczne, tj. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Politykę przestrzenną gminy określa „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sanniki” (obecnie aktualizowane) przyjęte Uchwałą Nr

207/XXV/2001 z dnia 9 lutego 2001r. i zmieniane w latach 2012r. (w zakresie rozmieszczenia elektrowni wiatrowych), zmiany z lat 2011r. 2012r, 2013r. i w 2015r. dotyczyły eksploatacji kopalin.

Gospodarka przestrzenna w gminie prowadzona jest w oparciu o zasadę „dobrego sąsiedztwa” na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz poprzez miejscowe plany.

Przeprowadzana w decyzjach o warunkach zabudowy analiza funkcji, cech zabudowy i zagospodarowania terenu w sąsiedztwie planowanej inwestycji zabezpiecza prawidłowy rozwój zainwestowania z zachowaniem ładu przestrzennego i ochrony środowiska. W 2018 roku wydano 10 decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego (9 decyzji w 2021r.) oraz ogółem 45 decyzji o warunkach zabudowy, w tym 31 dotyczących zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. W 2021r. wydano ogółem 64 decyzje, w tym 9 o ustaleniu lokalizacji celu publicznego, 16 dotyczących zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz 16 dotyczących systemów fotowoltaicznych. Zagrożenie może stanowić niedostateczny rozwój systemów infrastruktury technicznej w zakresie gospodarki ściekowej, co powoduje obniżenie standardów obsługi mieszkańców i wzrost zanieczyszczenia środowiska, między innymi wprowadzanie ścieków do wód i ziemi.

Na terenie gminy rozwój zabudowy odbywa się również w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które zostały opracowane na potrzeby lokalizacji elektrowni wiatrowych oraz ze względu na możliwości lokalizacji budynków mieszkalnych w strefie ochrony od elektrowni wiatrowej wyznaczonej w odległości 10 krotności wysokości obiektu. Gmina Sanniki posiada 5 obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zatwierdzone:

1. Uchwałą Nr 209/XLIV/2013 Rady Gminy Sanniki z dnia 17 kwietnia 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części gminy Sanniki dla terenów w granicach wyznaczonych w obrębach Czyżew, Krubin i Aleksandrów.
2. Uchwałą Nr 211/XLIV/2013 Rady Gminy Sanniki z dnia 17 kwietnia 2013 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części gminy Sanniki dla terenów w granicach wyznaczonych w obrębach Lwówek i Krubin.
3. Uchwałą Nr 256/LIII/2022 Rady Miasta i Gminy Sanniki z dnia 12 lipca 2022r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Czyżew.
4. Uchwałą Nr 257/LIII/2022 Rady Miasta i Gminy Sanniki z dnia 12 lipca 2022r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części miasta Sanniki.
5. Uchwałą Nr 273/LVIII/2022 Rady Miasta i Gminy Sanniki z dnia 27 października 2022r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenów w miejscowości Lwówek.

Obszary objęte planami miejscowymi zajmują około 1640 ha co stanowi około 17,3% powierzchni gminy.

Uchwałą Nr 92/XXIII/2016 z dnia 23 lutego 2016 r. Rada Gminy Sanniki przyjęła „Strategię Rozwoju Gminy Sanniki na lata 2016-2030”, natomiast Uchwałą Nr 135/XXIII/2004 z dnia 29 października 2004 r. przyjęto „Program ochrony Środowiska” oraz „Plan gospodarki odpadami na terenie gminy Gminy Sanniki”.

3. STAN ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Położenie fizycznogeograficzne

Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski w układzie dziesiętnym opracowanej przez J. Kondrackiego obszar gminy Sanniki położony jest w obrębie mezoregionu Równina Kutnowska (318.71). Mezoregion ten zaliczany jest do makroregionu Niziny Środkowomazowieckiej (318.7) i podprowincji Niziny Środkowopolskie (318).

Równina Kutnowska to obszar o monotonnym ukształtowaniu i rzędnych terenu od 90 - 120 m n.p.m. Jedynie w zachodniej części równiny występują wzgórza morenowe (tzw. moreny kutnowskie) o wysokościach 140 - 160 m n.p.m. W części zachodniej i południowej przecina ją dolina rzeki Nidy. Jest to obszar rolniczy, prawie bez lasów o dość zróżnicowanych glebach. Obok gleb brunatnych i płowych na piaskach naglinowych lub ciężkich glinach morenowych na Równinie Kutnowskiej występują również czarne ziemie na gruntach pyłowych.

Rzeźba terenu

Teren gminy to obszar staroglacjalny o rzeźbie ukształtowanej w okresie zlodowacenia środkowopolskiego a także działania późniejszych procesów peryglacjalnych, na którym wyróżnić można podstawową jednostkę morfogenetyczną:

- zdenudowaną wysoczyznę morenową (równinę denudacji peryglacjalnej).

Zdenudowana wysoczyzna morenowa obejmuje całą powierzchnię gminy. Rzeźba terenu ukształtowana została w okresie zlodowacenia środkowopolskiego i przekształcona (znacznie złagodzona) wskutek działania późniejszych procesów peryglacjalnych. Jest to płaska, lekko falista, pochylona w kierunku południowym równina denudacyjna o rzędnych terenu w granicach gminy Sanniki od około 90 m n.p.m. do około 120,0 m n.p.m. Wysoczyznę rozcina dolina rzeki Nidy z liczną siecią rowów melioracyjnych, dolina rzeki Jeżówki i liczne dolinki erozyjne.

W obrębie wysoczyzny wyróżnić można:

- **morenę czołową spiętrzoną**, występuje w północno - zachodniej części terenu gminy, jest to forma w kształcie wału o maksymalnej rzędnej około 135 m n.p.m. i wysokości względnej około 30 m. Nachylenia zboczowe moreny wynoszą przeważnie około 10% (możliwość występowania erozji).

Poza formami naturalnymi na terenie gminy Sanniki występują również formy antropogeniczne. Są to sztucznie uformowane skarpy, nasypy, wykopy komunikacyjne drogowe oraz wyrobiska związane z eksploatacją surowców mineralnych.

Budowa geologiczna

Gmina Sanniki położona jest w obrębie Niecki Mazowieckiej stanowiącej zagłębienie w utworach kredowych. W budowie geologicznej podłoża gminy można wyróżnić utwory czwartorzędowe i stanowiące ich podłoże utwory górnej kredy i trzeciorzędu.

Osady czwartorzędowe to utwory:

- holocenu reprezentowane przez:
  - *deluwia i aluwia* - piaski w przewadze drobnoziarniste, pylaste z dużą ilością materiału gruboziarnistego, słabo obtoczonego o miąższości około 1 m.
  - *namuły torfiaste i piaszczyste* wypełniające obniżenia i zagłębienia oraz dna dolin rzecznych, ich miąższość waha się w granicach od około 1 m do około 3 m,
  - *torfy* występujące sporadycznie, o niewielkiej miąższości około 2 m.
- plejstocenu reprezentowane przez:
  - odsłaniające się lokalnie na powierzchni terenu *piaski i żwiry* występujące w rejonie miejscowości Lwówek i zaliczone do Interglacjału Mazowieckiego, określono je jako nierozdzielone,
  - *piaski wodnolodowcowe* budujące powierzchnię wysoczyzny polodowcowej, występują w północnej części gminy, są to piaski przeważnie zagęszczone o miąższości kilku metrów.
  - *gliny zwałowe* występujące na całym obszarze gminy; na ogół zwarte i półzwarte, miejscami plastyczne o miąższości kilku metrów, na ich powierzchni lokalnie występują niewielkie powierzchnie piaszczyste o miąższości od 1 do 3 m. Osady te związane są z akumulacją wodnolodowcową lub lodowcową.
  - *piaski o podłożu z osadami zastoiskowymi*, występują w rejonie m. Czyżew Stary, są to osady wodno-lodowcowe reprezentujące najmłodsze zlodowacenie

Osady trzeciorzędowe reprezentowane są przez utwory:

- pliocenu w postaci *iłów* barwy szarej popielatej z przerostami różnych barw. Iły te odsłaniają się również na powierzchni terenu lub pod przykryciem osadów plejstoceńskich o niewielkiej miąższości. W rejonie m. Barcik Stary, iły plioceńskie budują kulminację terenu (morena czołowa spiętrzona), a w rejonie m. Krubin przypuszczalnie występują w formie kier lub porwaków.
- miocenu wykształcone w postaci *piasków kwarcowych i glin brunatnych* z pyłem węglowym i lignitem, występujące na głębokości 185 m p.p.t.
- oligocenu reprezentowane przez *piaski glaukonitowe* (na głębokości 221,0 m p.p.t.).

Osady *kredy górnej* wykształcone w postaci margli glaukonitowych, piasków wapienno – glaukonitowych stanowią najstarsze osady na omawianym terenie rozpoznane wierceniami geologicznymi (nawiercone na głębokości 279,0 m p.p.t.).

Z punktu widzenia lokalizacji zabudowy na terenie gminy występują grunty nośne, ale charakteryzujące się zmiennymi właściwościami:

- korzystne dla budownictwa są osady lodowcowe (gliny zwałowe) i wodnolodowcowe (piaski),
- mniej korzystne właściwości dla budownictwa mają osady zastoiskowe (iły i mułki) - grunty o zmiennych właściwościach geotechnicznych oraz iły plicieńskie, które pod wpływem wody uplastyczniają się i pęcznią,
- niekorzystne dla budownictwa są grunty słabonośne i nienośne, są to przede wszystkim namuły i torfy akumulacji rzeczno - bagiennej.

Surowce mineralne

Występowanie surowców mineralnych związane jest z budową geologiczną terenu. Na terenie gminy występują złoża kopalin pospolitych – kruszywa naturalnego (piasków, żwirów) i surowców ilastych ceramiki budowlanej w miejscowości: Barcik, Barcik Stary, Nowy Barcik i Wólka.

Według danych <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web> w obszarze gminy Sanniki występuje 17 obszarów udokumentowanych złóż kopalin, w tym 3 skreślone i 1 z eksploatacją zaniechaną. Są to złoża głównie kruszyw naturalnych (piasku i żwiru) oraz w niewielkim zakresie surowców ilastych ceramiki budowlanej w miejscowościach Stary Barcik, Nowy Barcik, Wólka Niska.

Gleby

Na terenie miasta i gminy zdecydowanie dominują gleby o bardzo korzystnych warunkach dla rolnictwa. Jedynie część północna gminy wyróżnia się przewagą słabych i bardzo słabych gleb. Powierzchnia ziemi pokryta jest warstwą gleby w większości wytworzonej z piasków naglinowych i glin zwałowych lekkich.

Struktura użytkowania ziemi w gminie Sanniki przedstawia się następująco: grunty orne stanowią 85,9% powierzchni gminy, użytki zielone 4,1%, lasy to zaledwie 5,8%.

Obszar miasta i gminy posiada *dobre warunki glebowe* - wskaźnik bonitacji wynosi 0,94, grunty o wysokich walorach przyrodniczych dla rolnictwa klas II – IVb stanowią 81,48% gruntów ornych.

Tab. 2. Udział poszczególnych klas gruntów ornych oraz użytków zielonych wg klas bonitacyjnych (dane UG Sanniki, stan na 01.01.2019 r.)

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
<i>Grunty orne</i>		
II	28,5368	0,35
IIIa	880,9428	10,84
IIIb	2463,5389	30,32

IVa	2232,1726	27,47
IVb	1015,9891	12,50
V	764,3446	9,41
VI	702,5587	8,65
VIz	37,1256	0,46
Razem	8125,2091	100,00
<i>Użytki zielone</i>		
II	0,0900	0,02
III	74,6822	19,33
IV	219,6192	56,84
V	78,6741	20,36
VI	13,2903	3,44
Razem	386,3558	100,00
<i>Grunty bez klasy</i>		
	18,9675	100,00
Razem	18,9675	100,00

Na terenie gminy wyróżniają się dwa obszary użytkowania gleb:

- **Część północna** gdzie dominują gleby słabych i bardzo słabych.
Grunty słabe - VI i V klasy obejmują 20 % ogółu gruntów ornych. Gleby te nadają się pod uprawy jedynie najmniej wymagających roślin, takich jak żyto, ziemniaki, łubiny itp., dając niskie plony. Wśród nich występują mozaikowo stosunkowo niewielkie powierzchnie gleb żytnio – ziemniaczanych dobrych w klasach IVa - IVb i pszenno - żytnich w klasach IIIa –IIIb. Rejon ten w przewadze może być bez przeszkód wykorzystany na cele nierolnicze.
- **Część środkowa i południowa**, stanowi obszar dominacji gleb pszennych dobrych i pszenno - żytnich w klasach IIIa - IIIb wytworzonych z glin. Gleby te są zasobne w składniki pokarmowe, mają dobre warunki wodno - powietrzne i są stosunkowo łatwe do uprawy, zapewniają bardzo korzystne warunki do produkcji rolnej, rejon ten jest zatem predystynowany do wysokotowarowej produkcji roślin uprawnych o wysokich wymaganiach pokarmowych i brak jest możliwości rozwoju innych form gospodarki. Duży udział w produkcji rolnej zajmują owoce i warzywa.
Obrzeża tego rejonu, zwłaszcza na północy, wschodzie i zachodzie stanowią gleby nieco słabsze, najczęściej wytworzone z glin, lecz o większym stopniu spiaszczenia warstw wierzchnich. Dominują tutaj gleby żytnio - ziemniaczane dobre w klasach IVa - IVb z małym udziałem gleb słabszych w V klasie bonitacji. Gleby te zapewniają średnio korzystne warunki dla rolnictwa. Są to więc rejonu również o funkcji zdecydowanie rolniczej, lecz dominują tu uprawy roślin o mniejszych wymaganiach pokarmowych i istnieją niewielkie możliwości dla inwestycji pozarolniczych.

Teren gminy, ze względu na duży udział gruntów o wysokich walorach agroekologicznych jest w znaczącej części zmeliorowany, systemy odwadniające i nawadniające przyspieszają obieg związków mineralnych w glebie i zlewni, ale niewłaściwe ich wykonanie i zła eksploatacja zmniejsza zasoby wodne.

Użytki zielone zajmują bardzo mały procent powierzchni gminy. Koncentrują się one głównie w dolinie Nidy. Przeważają tu gleby hydrogeniczne w IV klasie bonitacji - użytki zielone o średniej wartości, zapewniające dość korzystne warunki do produkcji paszy, lecz ich znaczenie jest ograniczone ze względu na małe powierzchnie.

Teren gminy Sanniki charakteryzuje:

- mała techniczno-rolnicza degradacja struktury ekologicznej,
- średnia odporność gleb na degradację,
- mały stopień rolniczej degradacji struktury ekologicznej,
- bardzo mała <15% przemysłowa degradacja środowiska.

Wody powierzchniowe

Głównymi czynnikami decydującymi o warunkach wodnych jest rzeźba terenu i budowa geologiczna. Sieć hydrograficzna gminy Sanniki należy do zlewni rzeki Wisły, w zdecydowanej większości do jej dopływu rzeki Nidy.

Część środkową: północną i południową terenu gminy odwadnia rzeka Nida, której teren źródłowy znajduje się w okolicach miejscowości Krubin. Rzeka ta jest lewostronnym dopływem rzeki Słudwi a poprzez nią rzeki Bzury. Nida jest niewielką rzeką o wolno płynącej wodzie i niewielkiej pojemności wodnej. W czasie wiosennych roztopów przy wysokim stanie wód może ulec zalaniu jedynie dno dolinki.

Północno - wschodnia część gminy odwadniana jest przez ciek bez nazwy stanowiący dopływ Kanału Troszyńskiego do rzeki Wisły, część wschodnia przez ciek o nazwie Jeżówka oraz system dolinek cieków i rowów melioracyjnych odprowadzających wody bezpośrednio do zlewni rzeki Wisły.

Niewielkie fragmenty zachodniej części gminy należą do zlewni do rzeki Przysowy.

Przeważająca część terenu gminy jest zmeliorowana, melioracje obejmują 90% użytków rolnych; mają na celu głównie odpływ okresowego nadmiaru wody.

Na terenie gminy Sanniki powierzchnia wód stojących i cieków wodnych jest bardzo mała. W trakcie przeprowadzonej 1984 r. inwentaryzacja naturalnych i sztucznych zbiorników wodnych na terenie byłego województwa płockiego; na terenie gminy Sanniki zewidencjonowano 17 zbiorników, w tym 6 naturalnych i 11 sztucznych. Zbiorniki te, niestety nieliczne, mają duże znaczenie przyrodnicze i społeczno-gospodarcze. Zbiorniki te obok innych retencji oraz wzrostu lesistości gminy mogą poprawić lokalny mikroklimat a także przeciwdziałać stepowieniu.

Teren gminy zaliczany jest do:

- część północno - wschodnia: JCWP Kanał Troszyński,
- część wschodnia: JCWP Jeżówka,

- część środkowa: północna i południowa: JCWP Nida,
- część zachodnia (niewielki fragment): JCWP Przysowa

Tab. 3. Charakterystyka JCWP

Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status	Typ	Stan JCWP
Kanał Troszyński	PLRW20002327349	Naturalna część wód	Potok lub strumień na obszarze będącym pod wpływem procesów torfotwórczych (23)	zły
Jeżówka	PLRW200017273129	Naturalna część wód	potok nizinny piaszczysty (17)	zły
Nida	PLRW200017272469	Naturalna część wód	potok nizinny piaszczysty (17)	zły
Przysowa	PLRW200017272449	Naturalna część wód	potok nizinny piaszczysty (17)	zły

Wody gruntowe

Głębokość występowania *wód gruntowych* oraz ich charakter uzależniona jest od budowy geologicznej, infiltracji gruntów, a w mniejszym od parowania i opadów. Pierwszy poziom wód gruntowych o zwierciadle swobodnym utrzymuje się w osadach przepuszczalnych. Głębokość zalegania tego poziomu zależy głównie od miąższości warstwy przepuszczalnej. Na terenach zbudowanych z osadów przepuszczalnych z głęboko zalegającą warstwą nieprzepuszczalną, I-szy poziom wód gruntowych stabilizuje się na większych głębokościach. W sytuacji odwrotnej gdy mamy do czynienia z warstwą przepuszczalną o małej miąższości podpartą osadami nieprzepuszczalnymi należy spodziewać się płytkiego zalegania I-go poziomu wód gruntowych. Na terenach zbudowanych z osadów o zmiennej przepuszczalności, a w przewadze z osadów trudniej przepuszczalnych występujących od powierzchni terenu mamy do czynienia z zaburzeniem swobodnego rozprzestrzeniania się wód gruntowych. Tereny te charakteryzują się na ogół występowaniem I-go poziomu wód gruntowych o charakterze nieciągłym, które utrzymują się w osadach o zmiennej przepuszczalności tworząc zwierciadło o charakterze napiętym.

Głębokość występowania wód gruntowych w znacznym stopniu zależy od miąższości warstwy nieprzepuszczalnej. Ze względu na budowę geologiczną powierzchni gminy – w zdecydowanej większości gliny zwałowe, wody gruntowe zalegają głębiej niż 3m, za wyjątkiem obniżeń terenowych i dolin cieków. W czasie wiosennych roztopów lub długotrwałych opadów atmosferycznych tereny - niżej usytuowane lub tworzące lokalne obniżenia są predysponowane do gromadzenia się i okresowej stagnacji wód gruntowych w przypowierzchniowych warstwach.

Wody podziemne

Gmina Sanniki znajduje się w granicach GZWP – Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 2151 (środkowa i wschodnia część gminy) i nr 215 (zachodnia część gminy). Są to zbiorniki wód w ośrodku porowym występujących w osadach trzeciorzędowych wyróżnio-

nych odpowiednio jako Subniecka Warszawska - część centralna i Subniecka Warszawska. Średnia głębokość ujęć czerpiących wodę z tej jednostki wynosi 160-180 m. Znaczna głębokość zbiorników decyduje o stosunkowo dobrej izolacyjności wód od powierzchni i ich dużej waloryzacji - mała wrażliwość na wpływ czynników antropogenicznych - struktury hydrogeologiczne są dobrze izolowane (wysoczyzna).

Na terenie gminy Sanniki zbiorniki wód podziemnych zaliczane są do jednolitych części wód podziemnych nr 63 i nr 47.

Tab. 4. Charakterystyka JCWPd

Nazwa JCWPd	Kod JCWPd	Ocena stanu		Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
		ilościowego	chemicznego	
63	PLGW200063	dobry	dobry	niezagrożona
47	PLGW200047	dobry	dobry	zagrożona

Teren gminy Sanniki charakteryzuje się w przewadze korzystnymi warunkami wodnymi. W zakresie zaopatrzenia mieszkańców w wodę rozpoznane są dwa zasadnicze poziomy wodonośne: czwartorzędowy i trzeciorzędowy.

Czwartorzędowy poziom wodonośny charakteryzuje się znaczną zmiennością w rozprzestrzenieniu poziomym i pionowym. Występują tu z reguły 2-3 poziomy wodonośne na różnych głębokościach i o różnych wydajnościach od ok. 1 m³/h do 100 m³/h. Najbardziej korzystne dla ujęcia są warstwy wodonośne występujące na głębokości 25 - 50 m p.p.t., które posiadają dużą wydajność.

Trzeciorzędowy poziom wodonośny rozpoznano wierceniem w rejonie Osmólska, wody tego poziomu występują pod ciśnieniem hydrostatycznym o wydajności rzędu 50 m³/h.

Na terenie gminy Sanniki nie są zlokalizowane punkty badawcze wód podziemnych w sieci krajowej PIG. Najbliżej położony punkt znajduje się na terenie sąsiedniej gminy Słubice. Ocena jakości wód podziemnych w tym punkcie wykazała :

- otwór nr 2167 w m. Wymysle Polskie, JCWPd 47, czwartorzędowy poziom wodonośny
  - klasa wód w roku 2017 – III (wody zadawalającej jakości).

Klimat

Obszar gminy Sanniki wg regionalizacji klimatycznej Polski opracowanej przez W. Okołowicz i D. Martyn położony jest w Regionie Mazowiecko – Podlaskim i ma klimat z przewagą wpływów kontynentalnych. Wg regionalizacji rolniczo - klimatycznej Polski opracowanej przez Gumińskiego i zmodyfikowanej przez J. Kondrackiego omawiany teren położony jest w VIII Dzielnicy Środkowej.

Klimat charakteryzują następujące elementy:

- średnia roczna temperatura powietrza: 8 °C,
- średnia roczna wilgotność względna: ok. 80%,
- okres wegetacji roślin: 210 - 220 dni,

- wysokość średnich rocznych opadów atmosferycznych: 550 mm,
- średnia roczna prędkość wiatru: 3,5 m/s,

Na obszarze gminy dominują wiatry zachodnie, które stanowią około 18% wszystkich notowanych kierunków oraz wiatry południowo - zachodnie 16%. Prędkości wiatru kształtują się następująco:

- prędkość średnia 10-minutowa: 4 m/s, (maksymalna: 15 m/s),
- rzeczywista maksymalna prędkość wiatru w porywach: 40 m/s,
- maksymalna prędkość wiatru w porywach o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na rok: 20 m/s,
- roczne prawdopodobieństwo przewyższenia prędkości wiatru 30 m/s w porywach: 15%.

O możliwości wykorzystania wiatru do celów energetycznych decydują zasoby energii wiatru (energia użyteczna wiatru), które na terenie gminy Sanniki osiągają wartość 750 kWh/m²rok.

Gmina Sanniki charakteryzuje się na ogół korzystnymi warunkami klimatu lokalnego. Najkorzystniejsze warunki termiczno - wilgotnościowe dla rolnictwa posiadają obszary dostatecznie przewietrzane, o głębokim zaleganiu wód gruntowych oraz pokryte glebami o dużej zwięzłości. Warunki takie spełnia około 75% terenu gminy. Najmniej korzystne warunki termiczno - wilgotnościowe występują w pobliżu lokalnych zagłębień bezodpływowych i dolinek rzecznych.

Bardzo korzystny wpływ na warunki klimatu lokalnego mają powierzchnie leśne. Drzewostan przyczynia się do łagodzenia dobowych ekstremów temperatury w jego obrębie, ponadto wpływa modyfikująco na warunki anemologiczne porastających przez niego terenów.

Według danych z „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport za rok 2017” opracowanej przez WIOŚ w Warszawie, strefa mazowiecka do której należy obszar gminy Sanniki, na podstawie kryteriów ustanowionych w celu:

- ochrony zdrowia dla zanieczyszczeń:
  - SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, Pb, As, Cd, Ni, O₃ zalicza się do klasy A,
  - PM₁₀, PM_{2.5}, B/a/P zalicza się do klasy C.
- ochrony roślin dla zanieczyszczeń:
  - SO₂, NO_x, O₃ zalicza się do klasy A.

W wyniku rocznej oceny jakości powietrza wykonanej wg danych za 2017 r. strefa mazowiecka zakwalifikowana została do stref:

- dla których wykonano Programy Ochrony Powietrza ale nadal doszło do przekroczenia standardów imisyjnych; benzo/a/piren, pył PM₁₀, PM_{2.5} wg kryterium ochrona zdrowia; jeżeli standardy jakości powietrza będą nadal przekraczane, zarząd województwa zobowiązany będzie do aktualizacji Programu Ochrony Powietrza, po okresie 3 lat od jego wejścia w życie.
- w których doszło do przekroczenia poziomu docelowego PM_{2,5} i O₃ - wg kryterium ochrony zdrowia oraz poziomu celu długoterminowego AOT40 - wg kryterium ochrony

roślin, dla których nie ma konieczności wykonywania POP, ale należy dążyć do obniżenia stężeń tych substancji.

Proces urbanizacji wśród wielu ujemnych zjawisk niesie za sobą również wzrost poziomu emisji hałasu do środowiska. Najbardziej dokuczliwym źródłem hałasu jest transport i komunikacja drogowa stanowiąca około 80% hałasów. Klimat akustyczny jest niekorzystny dla ludzi zamieszkujących tereny położone w bezpośrednim sąsiedztwie tras komunikacyjnych. Hałas ten stwarza dyskomfort akustyczny w rejonie oddziaływania dróg.

Na terenie gminy źródłem ponadnormatywnego hałasu komunikacyjnego jest ruch na drogach wojewódzkich: Nr 577 (Łąck - Sanniki - Ruszki), Nr 583 (Sanniki - Żychlin - Bedlno) oraz Nr 584 (Sanniki - Łowicz).

Według danych z Generalnego Pomiaru Ruchu przeprowadzonego na drogach wojewódzkich w latach 2020/2021 r.:

- na drodze wojewódzkiej Nr 577:
  - na odcinku Gąbin - Sanniki średni dobowy ruch pojazdów (SDR) wynosił 4922 pojazdów silnikowych ogółem/dobę; w tym udział pojazdów ciężarowych (łącznie z lekkimi samochodami ciężarowymi) stanowił 18,9%,
  - na odcinku Sanniki – Janów średni dobowy ruch pojazdów (SDR) wynosił 3520 pojazdów silnikowych ogółem/dobę; w tym udział pojazdów ciężarowych (łącznie z lekkimi samochodami ciężarowymi) stanowił 19,8%,
- na drodze wojewódzkiej Nr 583:
  - na odcinku granica województwa - Sanniki średni dobowy ruch pojazdów (SDR) wynosił 385 pojazdów silnikowych ogółem/dobę; w tym udział pojazdów ciężarowych (łącznie z lekkimi samochodami ciężarowymi) stanowił 21,3%,
- na drodze wojewódzkiej Nr 584:
  - na odcinku Sanniki - granica województwa średni dobowy ruch pojazdów (SDR) wynosił 1865 pojazdów silnikowych ogółem/dobę; w tym udział pojazdów ciężarowych (łącznie z lekkimi samochodami ciężarowymi) stanowił 20,0%.

W bezpośrednim sąsiedztwie dróg ze zwiększonym ruchem komunikacyjnym występują przewyższenia wartości średnich rocznych stężeń NO_2 i benzenu nad wartościami tła.

Szata roślinna

Szata roślinna występująca na terenie gminy jest zróżnicowana i można ją zgrupować w następujących formacjach:

- pola uprawne z małym udziałem zadrzewień,
- lasy i zarośla,
- dolinki rzeczne i cieków z udziałem zadrzewień i zarośli łągowych, wilgotnych łąk,
- obniżenia podmokłe, zbiorniki wodne z roślinnością szuwarową i wodną,
- formacje antropogeniczne będące w całości lub w części wynikiem działalności ludzkiej.

Głównymi typami zbiorowisk roślinnych są zbiorowiska upraw rolnych: głównie reprezentowane przez zboża, buraki cukrowe, uprawy pastewne i okopowe i warzywa oraz chwasty w uprawach zbożowych ze związku *Aphanion* oraz chwasty w uprawach okopowych (z zespołu *Oxalido-Chernopodietum*). Dużą powierzchnię - 4,6% upraw zajmują truskawki, których największe skupiska występują we wsiach - Barcik, Wólka, Moczarzewo i Lubików.

Gmina Sanniki należy do obszarów Mazowsza wykazujących najmniejszą *lesistość* terenu (5,8 % powierzchni ogólnej). Największy kompleks leśny stanowią lasy „Moczarzewo” z drzewostanem z dominacją sosny oraz lasu mieszanego świeżego z domieszką dębu. Występują tam głównie bory świeże, bory mieszane świeże i lasy mieszane świeże. W borach i borach mieszanych świeżych przeważają drzewostany sosnowe, w lasach mieszanych - dębowe. W przypadku starszych drzewostanów /za wartość graniczną przyjęto 40 lat/ lasy te są atrakcyjne krajobrazowo, odznaczają się korzystnym mikroklimatem i stosunkowo znaczną odpornością na antropopresję.

W dolinie Nidy największe przestrzenie zajmują tereny pokryte *łąkami* wilgotnymi, okresowo podtapianymi. Towarzyszą im szuwały, budowane przez rośliny błotne (turzyca, pałka wąskolistna, trzcina) oraz łąg wierzbowo – jesionowy. Roślinność nadwodną stanowią też: manna mielec, trzcina pospolita, wierzba biała, głowiasta, iwa. Powyższe układy przyrodnicze: mały udział lasów, wód i zieleni łąkowej, zbyt wysoki przestrzeni otwartej pól stwarzają zagrożenie stepowaniem.

W grupie roślinności antropogenicznej odgrywającej dominującą rolę na terenach zurbanizowanych i związanych z siedliskami ludzkimi, należy odnotować tereny sadów, zieleni urządzonej – parków i cmentarzy, zieleni przydrożną i ogródków przydomowych. Ważną rolę w krajobrazie i funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego odgrywają też *zadrzewienia*. Podstawowe ich elementy stanowią :

- zadrzewienia przydrożne o walorach przyrodniczych, krajobrazowych i izolacyjnych,
- zadrzewienia śródpolne oraz pojedynczo rozmieszczone wśród pól drzewa i krzewy,
- zadrzewienia obszarów zabudowanych kępowe i powierzchniowe.

Zadrzewienia śródpolne i przydrożne reprezentowane w większości przez: jesiony, topole, klony zwyczajne, jawor oraz robinie, jak również kasztanowce, brzozy, lipy i wierzby. W składzie gatunkowym zadrzewień, terenów zabudowanych występują: jarzab szwedzki, jesion wyniosły, sosna i świerk zwyczajny, wierzba biała i szara, grab zwyczajny, lipa drobnolistna, modrzew europejski, olsza czarna, dąb szypułkowy, grusza pospolita, orzech włoski. Do cenniejszych *układów roślinnych o walorach przyrodniczych, krajobrazowych i izolacyjnych* należą szpalery drzew wzdłuż dróg:

- Lwówek - Sanniki
- Czyżew - Lwówek

Ważnym elementem szaty roślinnej są również żywopłoty, krzewy i remizy śródpolne. Odznaczają się bogatą pod względem gatunkowym warstwą krzewów w której ilościowo dominuje tarnina. W krajobrazie rolniczym gminy stanowią ważny czynnik zwiększający

bioróżnorodność. Krzewy reprezentowane są między innymi przez kruszynę pospolitą, bez czarny, bez lilak, cis pospolity, różę dziką, różę poszarzałą, dereń biały, jaśminowiec wonny, głóg dwu i jednoszyjkowy, karaganę syberyjską.

Roślinność antropogeniczną reprezentuje też park pałacowy w Sannikach pochodzący z II połowy XVIII wieku - stanowi on sztuczną kombinację drzew z udziałem krzewów i zielonych roślin ozdobnych. Zieleń wysoką stanowią głównie gatunki rodzime: dąb, klon, kasztanowiec, grab, jesion, brzoza, robinia, lipy. Starodrzew występuje też na terenie cmentarzy.

Dużym rozprzestrzenieniem charakteryzuje się też *roślinność ruderalna*. Rozwija się ona spontanicznie na wszelkiego rodzaju terenach przekształconych przez człowieka, gdzie zniszczono roślinność naturalną, a nie wprowadzono sztucznie ukształtowanej. Jest to flora azotolubna i wapiennolubna. Odgrywa znaczną rolę w utrwalaniu podłoża i wytwarzaniu warstwy gleby. Jednak na walory estetyczne nie nadają się do pełnienia funkcji zieleni towarzyszącej.

Na opracowywanym terenie w żadnym ze zbiorowisk roślinnych nie znajdują się gatunki, które znajdowały się na czerwonej liście gatunków zagrożonych wyginięciem.

Fauna

Faunę stanowią głównie gatunki, które dostosowały się do antropogenicznego układu biocenotycznego. Występujące w omawianym rejonie zwierzęta są charakterystyczne dla dominującego otwartego krajobrazu rolniczego wzbogaconego doliną rzeki Nidy, Jeżówki, zadrzewieniami i drobnymi kompleksami leśnymi. Wśród owadów są to pospolite szkodniki, a wśród ssaków – gryzonie i zwierzęta hodowlane w większości bydło i trzoda chlewna oraz inne gatunki synantropijne związane z siedzibami ludzkimi. Na granicy rolno-leśnej żerują sarny, dziki, zające, lisy. Fauna obszarów rolniczych odznacza się licznymi gatunkami motyli. Najbardziej liczna jest fauna ptasia.

Z inwentaryzacji wykonanej na potrzeby lokalizacji elektrowni wiatrowych wynika, że tereny użytkowane rolniczo (przeplatane szpalerami drzew, krzewów, zabudową wiejską) w okolicach miejscowości Czyżew, Aleksandrów, Lwówek, Krubin są dla części ptaków miejscem żerowania i gniazdowania. Awifauna lęgowa składa się głównie z pospolitych gatunków ptaków (głównie przepiórka, bażant, czajka, dymówka, skowronek, szpak, wróbel, makolągwa, potrzuszc), typowych dla krajobrazu rolniczego z zadrzewieniami w centralnej Polsce. Z mniej rozpowszechnionych gatunków wykryto: bociana białego, gąsiorka, ortolana, srokoza oraz 3 rewiry myszołowa, kruka.

Na badanych terenach stwierdzono 4 gniazdujące gatunki ptaków, które są wymienione w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej (bocian biały, gąsiorek, ortolan, lerka – ich obecność spowodowana jest występowaniem pasów zarośli oraz szpalerów drzew).

Teren gminy jest wykorzystywany przez nietoperze najintensywniej latem, nie zarejestrowano podwyższonej ich aktywności ani w czasie wiosennych, ani jesiennych migracji. W

pobliżu planowanych lokalizacji turbin nie ma obiektów, które mogłyby być znaczącymi zimowiskami dla nietoperzy.

Na opracowywanym terenie w żadnym ze zbiorowisk faunistycznych nie znajdują się gatunki, które znajdowały się na czerwonej liście gatunków zagrożonych wyginieciem.

Największe walory przyrodniczo-krajobrazowe i skupiska roślinności półnaturalnej stanowią doliny rzeki Nidy, Jeżówki, cieków - zostały ujęte jako lokalne korytarze ekologiczne, które powinny być wyłączone z zabudowy.

4. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Zabytki nieruchome

Zasoby środowiska kulturowego i krajobrazu obejmujące struktury przestrzenne bądź ich elementy o walorach historycznych, zabytkowych i estetycznych świadczą o ciągłości działania i dorobku społeczności lokalnej, będąc jednym z istotnych elementów tożsamości gminy. Na terenie miasta i gminy Sanniki znajdują się następujące obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków, wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz objęte ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, które przedstawiają wartość historyczną i stanowią atrakcję turystyczną, jako relikty przeszłości oraz przejawy lokalnego patriotyzmu.

Miasto i Gmina Sanniki nie posiada prowadzonej w formie zbioru kart adresowych Gminnej Ewidencji Zabytków (jest ona w trakcie opracowywania). Nie został opracowany Program Ochrony Zabytków.

Najważniejszymi elementami dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Sanniki są: zespół pałacowo-parkowy w Sannikach, zespół kościoła parafialnego p.w. św. Trójcy w Sannikach oraz zespół kościoła parafialnego p.w. św. Marcina w Osmolinie. W okresie średniowiecza Sanniki, podobnie jak i inne wsie ziemi gostynińskiej, były jedną z osad służebnych książąt mazowieckich rezydujących w Płocku. Tutejsi mieszkańcy trudnili się wyrobem sań, stąd nazwa miejscowości. Po przyłączeniu Sannik w XV wieku do Królestwa Polskiego były dzierżawione przez szlachtę. Pod koniec XVIII wieku dobra sannickie objęła we władanie przybyła z Pomorza Gdańskiego rodzina Pruszków. Około 1793 roku wzniesiono pałac w stylu klasycystycznym, który został przebudowany, najprawdopodobniej po 1831 roku, na stylizowaną włoską willę wraz z zakomponowanym parkiem krajobrazowym. W 1828 roku Fryderyk Chopin, na zaproszenie syna właścicieli, spędził w pałacu w Sannikach dwa letnie miesiące. Dla upamiętnienia wizyty w latach '60 XX wieku w parku postawiono rzeźby autorstwa Ludwika Kraskowskiej-Nitschowe. W 1873 roku Sanniki nabył Samuel Natanson - warszawski kupiec i bankier. Ostatnimi prywatnymi właścicielami majątku w Sannikach wraz z cukrownią było, od 1909 roku, małżeństwo Dziewulskich. W latach 1916-1925 trwały prace remontowe przy budynku pałacu według projektu

Władysława Marconiego oraz równoległe prace, w powiększonym o część północną parku, zgodnie z założeniem Stefana Celichowskiego. W trakcie I wojny światowej do listopada 1918 roku, w pałacu urzędowała niemiecka komendantura. W tym czasie majątek cały czas należał do państwa Dziewulskich, a w 1930 roku Sanniki wizytował prezydent Ignacy Mościcki. W czasie II wojny światowej na terenach gminy toczyły się walki w ramach działań wojennych Bitwy nad Bzurą. W pałacu był zakwaterowany sztab Grupy Operacyjnej dowodzonej przez gen. Michała Tokarzewskiego-Karaszewicza, a od 18 września 1939 roku Sanniki i tym samym pałac stały się siedzibą władz okupacyjnych i zostały zajęte przez Wehrmacht oraz włączone do III Rzeszy. W 1945 roku po reformie rolnej dobra sannickie przeszły na własność Skarbu Państwa i przez następne kilkadziesiąt lat założenie to było użytkowane przez PGR. Obecnie zespół pałacowo-parkowy jest po gruntownej renowacji i mieści Europejskie Centrum Artystyczne im. Fryderyka Chopina.

W Sannikach mieści się również zespół sakralny składający się z kościoła parafialnego p. w. św. Trójcy oraz przyległym do niego terenem. Świątynię wzniesiono z fundacji rodziny Natasonów – ówczesnych właścicieli dóbr sannickich, około 1873 roku. Projektantem kościoła był architekt Franciszek Tournelle, a nadzór nad budową sprawował Julian Tomasz Matłazyński. Świątynia została wzniesiona w stylu neoklasycystycznym na planie prostokąta z dwiema wieżami. W kościele mieszczą się organy wykonane w 1910 roku w warszawskiej pracowni Stanisława Szyszkiewicza.

Kościół parafialny p. w. św. Marcina w Osmolinie wraz z dzwonnica i otoczeniem stanowi najstarszy zabytek sakralny w gminie Sanniki. Parafia została erygowana w połowie XV wieku. Świątynia powstała według projektu Hilarego Szpilowskiego około 1789 roku. Na przestrzeni lat odnawiany, a następnie na skutek działań wojennych odrestaurowany. Powstał jako kościół orientowany w stylu klasycystycznym.

Tab. 5. Obiekty zabytkowe znajdujące się na terenie miasta i gminy Sanniki

Lp.	Obiekt	Adres	Dane historyczne	Własność	Podstawa ochrony
CZYŻEW					
1.	Stodoła drewniana	Czyżew 29	powstała w 1890 r.	prywatna	
2.	Wiatrak koźlak	Czyżew 64, wiatrak drewniany	powstał w okresie międzywojennym, nieczynny	prywatna	
DZIAŁY					
3.	Dom drewniany	Działy 11 (d. 6)	powstał ok. 1860 r.	prywatna	
LUBIKÓW					
4.	Cmentarz	Cmentarz rzymsko-katolicki	założony w 1920 r., czynny	wyznaniowa	
5.	Cmentarz	Cmentarz rzymsko-katolicki	założony na początku XIX w., nekropolia zamknięta	wyznaniowa	

LWÓWEK					
6.	Młyn murowany	Lwówek 24	powstał na przełomie XIX i XX wieku, przebudowywany w 1912 r.	prywatna	mpzp Uchwała Nr 211/XLIV/2013 z dnia 17.04.2013 r.
7.	Cmentarz	Cmentarz ewangelicki	najstarszy nagrobek z 1898 r., nekropolia zamknięta	wyznaniowa	mpzp Uchwała Nr 211/XLIV/2013 z dnia 17.04.2013 r.
MOCARZEWO					
8.	Chałupa drewniana	Mocarzewo 9	powstała na początku XX w.	prywatna	
OSMOLIN					
9.	Zespół kościoła parafialnego p.w. Św Marcina	Kościół p.w. Świętego Marcina	murowany, powstał w latach 1789-91, klasycystyczny, architekt Hilary Szpilowski, częściowo zniszczony w 1939 r., następnie odbudowany	wyznaniowa	nr rej. 76/344/62W dec. z dnia 02.02.1962 r.
10.		Dzwonnica	koniec XVIII w.	wyznaniowa	nr rej. 76/344/62W dec. z dnia 02.02.1962 r.
11.		Otoczenie wraz z cmentarzem przykościelnym	nekropolia zamknięta	wyznaniowa	nr rej. 76/344/62W dec. z dnia 02.02.1962 r.
12.	Chałupa drewniana	ul. Rynek 5	powstała ok. 1830 r.	prywatna	
13.	Chałupa drewniana	ul. Kościelna 9	powstała ok. 1810 r.	prywatna	
14.	Chałupa drewniana	ul. Kościelna 40	powstała ok. 1860 r.	prywatna	
15.	Chałupa drewniana	ul. Kościelna 41	powstała w poł. XIX w.	prywatna	
16.	Budynek mieszkalny	Czworak	powstał w I poł. XIX w., neoklasycystyczny	prywatna	
17.	Dom drewniany	ul. Kościelna 10 Dom drewniany	powstał w I poł XIX w.	prywatna	
OSMÓLSK					
18.	Zespół folwarczny	Spichlerz, ob. magazyn	powstał w II poł. XIX w., budynek ceglany otynkowany		
SANNIKI					

19.	Zespół pałacowo-parkowy	Pałac murowany	koniec XVIII w., przebudowa 1910r. - architekt Władysław Marconi, willa włoska		nr rej. 95/444/62W dec. z dnia 23.03.1962 r.
20.		Park krajobrazowy	założenie barokowe, 1908 r. przekształcony w stylu naturalistyczny, planista Stanisław Celichowski		nr rej. 95/444/62W dec. z dnia 23.03.1962 r.
21.		Spichlerz murowany	powstał w II poł. XIX w.		
22.	Zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Trójcy	Kościół p.w. Świętej Trójcy	murowany, powstał w 1870 r., architekt Franciszek Tournelle, XX w., eklektyczny, ogród wokół budynku – kontynuacja rozwiązań architektonicznych domu	wyznaniowa	nr rej. 155/716/62W dec. z dnia 05.05.1962 r.
23.		Otoczenie kościoła w promieniu 50 m		wyznaniowa	nr rej. 155/716/62W dec. z dnia 05.05.1962 r.
24.		Plebania murowana ul. Warszawska	powstała na koniec XIX w.,	wyznaniowa	
25.	Chałupa drewniana	ul. Wiejska 7	powstała na pocz. XX w.	prywatna	nie istnieje w terenie
26.	Chałupa drewniana	ul. Wiejska 11	powstała na przełomie XVIII i XIX w.	prywatna	nie istnieje w terenie
27.	Chałupa drewniana	ul. Wiejska 21	powstała w XIX w.	prywatna	
28.	Chałupa drewniana	ul. Wiejska 70	powstała w II poł. XIX w.	prywatna	nie istnieje w terenie
29.	Chałupa drewniana	ul. Wiejska 71	powstała na pocz. XX w.	prywatna	
30.	Chata drewniana	dom nr 15	powstała w XIX w.	prywatna	
31.	Mleczarnia	ul. Warszawska	powstała w II poł. XIX w., przebudowa 1926 r., pierwotnie laboratorium cukrowni	prywatna	
32.	Młyn gospodarczy	ul. Witosa	powstał na pocz. XX w., wyposażenie z lat 30-tych XX w.	prywatna	
33.	Stodoła drewniana	ul. Warszawska 87	powstała w II poł. XIX w.	prywatna	
34.	Stodoła	ul. Wiejska 2	powstała	prywatna	nie istnieje w

	drewniana		na pocz. XX w.		terenie
35.	Stodoła drewniana	ul. Wiejska 8	powstała na pocz. XX w.	prywatna	nie istnieje w terenie
36.	Wiatrak koźlak	ul. Warszawska 84, wiatrak drewniany	powstał w 1868 r.	prywatna	
37.	Cmentarz	Cmentarz rzymsko-katolicki	założony w poł. XIX w., czynny	wyznaniowa	
WÓŁKA WYSOKA					
38.	Chałupa drewniana	Wólka 7	powstała na pocz. XX w.	prywatna	
39.	Chałupa drewniana	Wólka 13	powstała na przełomie XIX i XX w.	prywatna	

Obiekty zabytkowe, zespoły oraz tereny chronione podlegają prawnej ochronie konserwatorskiej lub są postulowane do ochrony konserwatorskiej, każda działalność prowadzona na ich terenie i wewnątrz obiektów musi uwzględniać wytyczne konserwatorskie, a wszelka działalność na etapie projektowania winna być uzgodniona z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Wytyczne konserwatorskie dotyczą elementów kształtowania i zagospodarowania przestrzeni, w tym głównie: kształtu, bryły i proporcji budynków, nawierzchni placów i ulic, architektury obiektów zabytkowych (wartości kulturowych).

Najważniejsze zabytki (zespoły kościelne w Osmolinie i Sannikach oraz zespół pałacowo-parkowy w Sannikach) i ich rozplanowanie są w stanie technicznym i funkcjonalnym dobrym. Park jest objęty ochroną ekologiczną i konserwatorską, na obszarze określonym granicami ochrony obowiązują wytyczne konserwatorskie i ekologiczne. Dotyczą one elementów kształtowania i zagospodarowania przestrzeni: zachowanie architektury obiektów, małej architektury, gabarytów budynków oraz lokalizacji nowych obiektów i zmiany użytkowania. Obiekty i założenia zabytkowe oraz o wartościach kulturowych powinny być traktowane z niezwykłą dbałością, aby w dobrej kondycji zachowały się dla przyszłych pokoleń. Stanowią atrakcję turystyczną oraz jako relikty przeszłości, z uwagi na swe piękno, powodują ozdobę danego terenu i wpływają na rozwój lokalnego patriotyzmu.

Celem działań powinno być zahamowanie procesów degradacji struktury zabytkowej. W przypadku starej tkanki historycznej i kulturowej występują różnorodne zagrożenia i konflikty interesów prowadzące do jej stopniowej degradacji i zubożenia wartości historycznych:

- prace ziemne i głęboka orka niszczą zabytkowe nawarstwienia kulturowe,
- niewłaściwy sposób użytkowania lub niewłaściwie dobrana funkcja,
- brak remontów i konserwacji,
- nieuregulowane stosunki własnościowe,
- ograniczone możliwości dofinansowania remontów i adaptacji,
- niewłaściwe programy użytkowe i technologie.

Zabytki archeologiczne

Gmina Sanniki należy do najslabiej rozpoznanych archeologicznie gmin na obszarze Mazowsza. Badaniami objęto część obszaru gminy, głównie peryferia. Wsie Czyżew, okolice Konstantynowa, Wólki i miasto Sanniki to tereny, które nie zostały rozpoznane. Na podstawie zebranych materiałów, Archeologicznego Zdjęcia Polski oraz Kart Stanowisk Archeologicznych wiadomo, że na terenie gminy Sanniki odkryto i zewidencjonowano 64 stanowiska, których chronologia sięga okresu epoki neolitu i starszych. Znajdują się również miejsca ze śladami okresu epoki brązu, wpływów rzymskich, średniowiecza, aż do nowożytności (około XVIII wieku). Ze względu na funkcję najwięcej stanowisk stanowią osady w liczbie 40, następnie 29 śladów osadnictwa, 7 wsi historycznych (Sanniki, Aleksandrów, Czyżew, Krubin, Lwówek, Szkarada, Wólka), 3 obozowiska, 1 punkt osadniczy i 1 skarb - monety. Największe skupisko stanowisk znajduje się na obszarze miejscowości Osmoli -13 oraz na terenie miejscowości Lwówek – 13. W większości stanowiska archeologiczne pochodzą z następujących okresów kultury:

- polskiej
- staropolskiej
- przeworskiej.

Żadne ze stanowisk archeologicznych nie jest wpisane do rejestru zabytków.

W wyniku postępującej urbanizacji oraz intensyfikacji prac rolnych, zabytki archeologiczne ulegają niszczeniu. Postulowaną formą ich ochrony jest przed podjęciem działalności inwestycyjnej uzgodnienie prowadzenia prac ziemnych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków a tam gdzie jest to niezbędne również przeprowadzenie badań archeologicznych.

Miasto i gmina Sanniki nie posiada prowadzonej w formie zbioru kart adresowych Gminnej ewidencji zabytków archeologicznych.

Krajobraz kulturowy

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami **krajobrazem kulturowym** jest przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze.

Obszar miasta i gminy Sanniki to również teren o cennych walorach krajobrazu kulturowego wyrażającego współpracę człowieka i przyrody. Krajobraz kulturowy reprezentuje:

- zespół pałacowo - parkowy z końca XVIII w. (pałac, park krajobrazowy i spichlerz) w Sannikach,
- zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Trójcy z 1870 r, z otoczeniem i plebanią z końca XIX w. w Sannikach,
- zespół kościoła parafialnego p.w. Św Marcina z dzwonnica z końca XVIII w. wraz z najbliższym otoczeniem i cmentarzem przykościelnym w Osmolinie,
- układ ruralistyczny miejscowości Sanniki (historyczny układ przestrzenny w typie ulicówki) i Lwówek.

Dobra kultury współczesnej

Na terenie miasta i gminy Sanniki brak obiektów uznanych za dobra kultury współczesnej.

4.1. Rekomendacje i wnioski oraz granice krajobrazów priorytetowych zawarte w audycie krajobrazowym.

Organy samorządu województwa mazowieckiego nie sporządziły audytu krajobrazowego, w związku z powyższym nie określono krajobrazów występujących na obszarze województwa i nie ustalono lokalizacji krajobrazów priorytetowych.

Gmina Sanniki nie posiada opracowanego audytu krajobrazowego.

5. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA

Analizy przeprowadzono dla lat 2008-2018 z sygnałnym zaznaczeniem niektórych wskaźników dla roku 2020.

Ludność

W gminie Sanniki liczba ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania w 2018 r. (stan na 31.XII) wyniosła 6052 osoby, w 2020 r. – 5972 osoby.

Wg danych GUS od 1999 r. do 2018 r. liczba ludności sukcesywnie ulegała zmniejszeniu, w 2018 r. zmniejszyła się o 600 osób w stosunku do 1999 r. co stanowi spadek o około 9,0%. Dla porównania w tych latach liczba ludności w kraju wzrosła o 0,4%, w województwie mazowieckim wzrosła o 6%, a w powiecie gostyńskim zmniejszyła się o 5,3%.

Tabela 6. Liczba ludności ogółem w gminie Sanniki w latach 1999-2020 (dane wg faktycznego miejsca zamieszkania) źródło: Bank Danych Lokalnych

1999	2008	2009	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2020
6652	6530	6501	6489	6350	6332	6278	6217	6185	6089	6052	5972

Rozmieszczenie ludności w gminie cechuje charakter rozproszony. Największą liczbę mieszkańców posiadają: miasto Sanniki oraz miejscowości: Osmolin, Lwówek i Stary Barcik. Najmniejsza liczba ludności zamieszkuje miejscowości: Działy i Lubików.

Tabela 7. Liczba osób zameldowanych na pobyt stały wg stanu na 31.XII. 2018r.

Lp.	Miejscowość	2018 r.	udział liczby mieszkańców w miejscowości w ogólnej liczbie mieszkańców gminy
1.	Sanniki	1993	32,1%
2.	Aleksandrów	156	2,5%
3.	Brzezina	288	4,6%
4.	Brzeziny	166	2,7%
5.	Czyżew	404	6,5%

6.	Działy	64	1,0%
7.	Krubin	249	4,0%
8.	Lasek	173	2,8%
9.	Lubików	104	1,7%
10.	Lwówek	374	6,0%
11.	Mocarzewo	135	2,2%
12.	Nowy Barcik	200	3,2%
13.	Osmolin	388	6,2%
14.	Osmólsk Górny	170	2,7%
15.	Sielce	258	4,2%
16.	Staropol	175	2,8%
17.	Stary Barcik	333	5,4%
18.	Szkarada	270	4,3%
19.	Wólka Niska	191	3,1%
20.	Wólka Wysoka	123	2,0%
RAZEM		6214	100,0

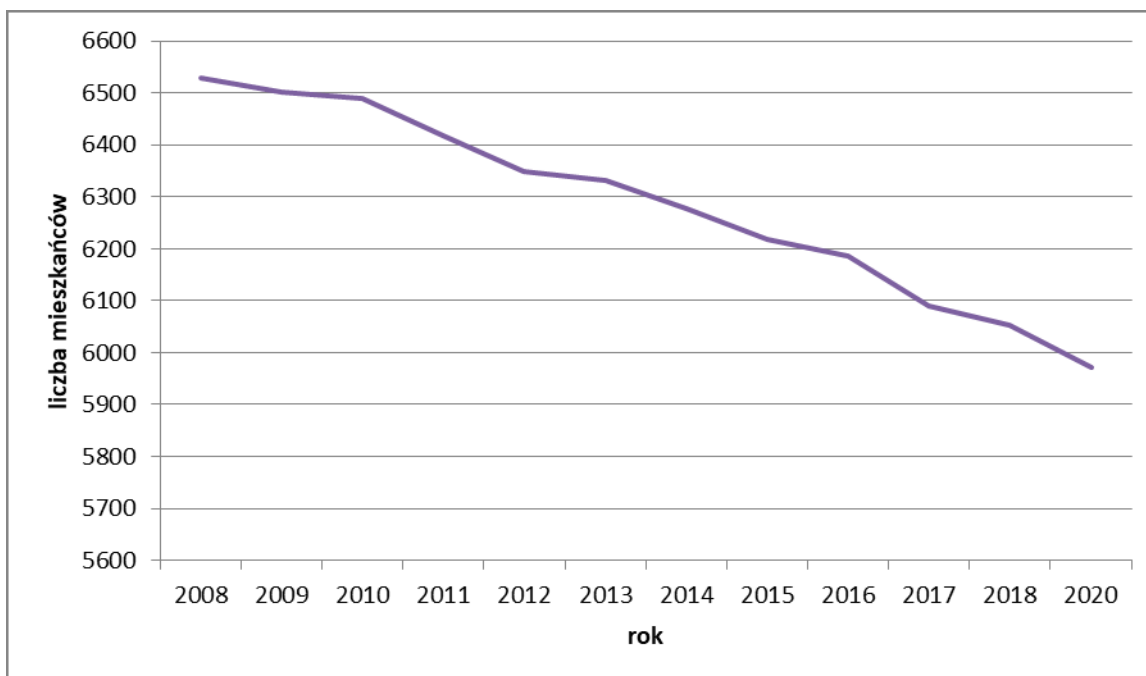
Zródło: Dane własne Urzędu Gminy

W gminie Sanniki w latach 2008 – 2018 miała miejsce przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Różnica pomiędzy liczbą mężczyzn i kobiet wykazywała w tym okresie do roku 2015 tendencję rosnącą, w kolejnych latach malejącą. Na 100 mężczyzn (współczynnik feminizacji) przypadało w 2008 r. - 106 kobiet, z kolei w 2015 r. - 109 kobiet, a w 2018 r. - współczynnik feminizacji spadł do poziomu 106.

Tabela 8. Liczba ludności w latach 2008-2018 ze względu na płeć

	mężczyźni	kobiety	ogółem
2008	3163	3367	6530
2009	3157	3344	6501
2010	3131	3358	6489
2011	3100	3319	6419
2012	3060	3290	6350
2013	3044	3288	6332
2014	3010	3268	6278
2015	2979	3238	6217
2016	2975	3210	6185
2017	2935	3154	6089
2018	2937	3115	6052

Rys. 1. Zmiany liczby ludności gminy Sanniki w latach 2008 – 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Saldo migracji w 2008 r. wynosiło -13 osób, z kolei w 2018 r. wynosiło -32 osoby. W analizowanych latach 2008 – 2018 było ujemne za wyjątkiem roku 2010, natomiast w 2020r. nastąpiła zmiana i saldo było dodatnie - wynosiło 5 osób. W połączeniu z ujemnym przyrostem naturalnym nie rokuje to pozytywnie na przyszłość, prognoza demograficzna może kształtować się pesymistycznie.

Tabela 9. Migracje ludności na terenie gminy Sanniki w latach 2008-2018

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Zameldowania ogółem	41	47	64	33	25	50	32	0^x	44	41	50
Zameldowania z miast	17	18	16	14	6	15	10	16	17	15	24
Zameldowania ze wsi	23	28	47	19	19	34	21	23	27	26	24
Zameldowania z zagranicy	1	1	1	-	-	1	1	0 ^x	-	-	2
Wymeldowania ogółem	54	72	62	73	57	62	67	0^x	72	85	82
Wymeldowania do miast	30	38	37	46	35	25	35	36	42	37	32
Wymeldowania na wieś	21	34	25	26	22	34	32	38	30	48	49
Wymeldowania za granicę	3	-	-	1	-	3	-	0 ^x	-	-	1

Saldo migracji	-13	-25	2	-40	-32	-12	-35	0 ^x	-28	-44	-32
-----------------------	-----	-----	---	-----	-----	-----	-----	----------------	-----	-----	-----

Zródło: Bank Danych Lokalnych 0^x – brak danych

Przyrost naturalny w gminie w roku 2008 był dodatni, w latach 2009 – 2018 był ujemny. W analizowanym okresie, w latach 2008 -2018 wykazywał ogólną tendencję malejącą. Najniższy był w roku 2012 oraz 2017. W 2018 r. zmniejszył się w stosunku do 2008 r. o około 475%.

Ogółem w 2008 r. przyrost naturalny wynosił: +8 osób, w 2009 r. -10, zaś w 2018 r. -30, co na 1000 mieszkańców daje odpowiednio: 1,22, -1,53 oraz -4,94.

Tabela 10. Przyrost naturalny w gminie Sanniki w latach 2008 - 2018

jednostka terytorialna	Przyrost naturalny										
	ogółem										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2018	2020
województwo mazowieckie	5466	5211	7367	4178	2827	1140	3645	2426	4719	1760	-10795
powiat gostyński	-15	36	-62	-93	-112	-56	-133	-133	-154	-191	-334
gmina Sanniki	8	-10	-23	-30	-42	-8	-11	-26	-16	-30	-50

Stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów tj. *współczynnik dynamiki demograficznej* w 2008 r. wyniósł 1,12 a w 2018 r. wynosił 0,54.

W 2018 r. wskaźnik *urodzenia żywe na 1000 ludności* uplasował się na poziomie 5,76 co daje spadek o około 52% w stosunku do 2008 r. (wskaźnik wynosił 5,76). Wskaźnik wyrażający liczbę zgonów na 1000 mieszkańców uległ zwiększeniu, bowiem w 2008 roku wynosił 10,20 a w 2018 r. wynosił 10,70.

Niekorzystnym zjawiskiem jest spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, co nie rokuje pozytywnie na przyszłość jeśli chodzi o procesy demograficzne. Niski udział ludności w wieku przedprodukcyjnym daje daleko idące negatywne konsekwencje dla funkcjonowania infrastruktury społecznej głównie szkół i przedszkoli. Liczba ludności w wieku produkcyjnym również uległa zmniejszeniu; w roku 2018 była o 8,2% mniejsza w stosunku do 2008 roku. Przy niekorzystnym zjawisku jakim jest ogólny spadek liczby ludności, odnotowuje się jednocześnie negatywne zjawisko zwiększenia się liczby ludności w wieku poprodukcyjnym o 12,6% w 2018 r. w stosunku do 2008 r. co może świadczyć o zagrożeniu starzenia się społeczeństwa, a w przyszłości również zwiększonym zapotrzebowaniu na usługi ze strony opieki zdrowotnej i opieki społecznej. Zestawienie stanu ludności w latach 2008-2018 w podziale na ekonomiczne grupy wiekowe zostało przedstawione poniżej (tabela 11).

Tabela 11. Stan ludności w podziale na ekonomiczne grupy wiekowe - ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2008-2018

Lata	Ogółem	Wiek (udział w liczbie ludności ogółem)		
		Przedprodukcyjny 17 lat i mniej	Produkcyjny	Poprodukcyjny
2008	6530	1349 (20,7%)	4011 (61,4%)	1170 (17,9%)
2009	6501	1300 (20,0%)	4023 (61,9%)	1178 (18,1%)
2010	6489	1280 (19,7%)	4034 (62,2%)	1175 (18,1%)
2011	6419	1234 (19,2%)	4000 (62,3%)	1185 (18,5%)
2012	6350	1170 (18,4%)	3994 (62,9%)	1184 (18,7%)
2013	6332	1150 (18,2%)	3981 (62,9%)	1201 (18,9%)
2014	6278	1126 (17,9%)	3924 (62,5%)	1228 (19,6%)
2015	6217	1097 (17,6%)	3876 (62,3%)	1244 (20,1%)
2016	6185	1100 (17,8%)	3813 (61,6%)	1272 (20,6%)
2017	6089	1075 (17,7%)	3737 (61,4%)	1277 (20,9%)
2018	6052	1054 (17,4%)	3681 (60,8%)	1317 (21,8%)

Zródło: Bank Danych Lokalnych

Z analizy powyższych danych wynika, że przy zmniejszeniu się ogólnej liczby ludności w 2018 r. w odniesieniu do 2008 r. o 7,3%, zmiany liczby ludności w poszczególnych grupach ekonomicznych w 2018 r. w odniesieniu do stanu w 2008 r. kształtowały się następująco:

- liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 21,8%,
- liczba ludności w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o 8,2%,
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 12,6%.

Z analizy danych GUS dotyczących ludności w wieku produkcyjnym obejmującym dla mężczyzn wiek 18-64 lata i dla kobiet 18-59 wynika, że zdecydowana większość w grupie ludności w wieku produkcyjnym stanowi ludność mobilna. W roku 2018 r. ludność mobilna stanowiła 60,7%, ludność niemobilna 39,3% liczby ludności w wieku produkcyjnym. Oznacza to, że większa ilość osób jest zdolna do zmiany stanowiska pracy, miejsca pracy lub ewentualnego przekwalifikowania się. Ludność w wieku niemobilnym nie wykazuje większego zainteresowania zmianą miejsca pracy, doksztalcaniem lub przekwalifikowaniem się w celu zmiany stanowiska pracy, co może jednocześnie nieść pewne ryzyko, jeśli chodzi o aktualną sytuację na rynku pracy.

Tabela 12. Struktura wiekowa ludności w gminie Sanniki w wybranych latach

Grupa wiekowa	2008	2013	2018
Ogółem	6530	6332	6052
0-4	322	309	262

5-9	327	333	301
10-14	400	314	327
15-19	492	382	281
20-24	519	482	393
25-29	517	479	444
30-34	424	453	428
35-39	401	443	434
40-44	378	407	420
45-49	479	377	407
50-54	519	480	372
55-59	430	487	454
60-64	336	384	452
65-69	273	308	350
70 i więcej	713	694	727
70-74	226	229	269
75-79	203	173	197
80-84	176	157	127
85 i więcej	108	135	132

Analiza udziału ludności w ekonomicznych grupach wiekowych w % ludności ogółem daje podobny profil społeczeństwa, co zostało przedstawione poniżej.

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w 2018 r. kształtował się następująco:

- w wieku przedprodukcyjnym 17,4%, (w 2008 r. wynosił 20,7%; uległ zmniejszeniu o 3,3%),
- w wieku produkcyjnym 60,8% (w 2008 r. wynosił 61,4%; uległ zmniejszeniu o 1,0%),
- w wieku poprodukcyjnym 21,8% (w 2008 r. wynosił 17,9; uległ zwiększeniu o 3,9%).

W 2018 r. w porównaniu do 2008 r. zanotowano spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Przy spadku ogólnej liczby ludności o 7,3% odnotowano jednocześnie nieznaczny spadek udziału liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 3,3%) i produkcyjnym (o 1,0%) w ogólnej liczbie ludności oraz wzrost udziału liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności o 3,9%. Świadczy to postępującym procesie starzenia się społeczeństwa w gminie Sanniki. Jednocześnie niski i malejący udział ludności w wieku przedprodukcyjnym daje daleko idące konsekwencje dla funkcjonowania infrastruktury społecznej głównie szkół i przedszkoli.

W 2018 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 64,4 osób w wieku nieprodukcyjnym, natomiast w 2008 r. wynosił 62,8 osób co wskazuje, że *wskaźnik obciążenia*

demograficznego uległ nieznacznemu zwiększeniu i dalej ulega ponieważ w 2020r. wskaźnik kształtował się na poziomie 67.

Na terenie gminy Sanniki obserwuje się spadek *współczynnika obciążenia ekonomicznego*, co przedstawia relacja liczby ludności niepracującej (bezrobotnych zarejestrowanych) do liczby ludności w wieku produkcyjnym; współczynnik ten wynosił w 2018 r. – 7,6%, w 2008 r. wynosił on 8,3%. Obciążenie ekonomiczne ludności pracującej jest stosunkowo wysokie. Korzystnym zjawiskiem jest jego spadek na przestrzeni lat 2008 – 2018 pomimo występującego zjawiska starzenia się ludności gminy.

Wskaźnik obciążenia ekonomicznego ludności oraz wskaźnik starości demograficznej tj. udział ludności w wieku 60 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności, wyrażony w procentach daje obraz stopnia zaawansowania starzenia się populacji. Na terenie gminy Sanniki *wskaźnik starości demograficznej* w 2018 roku wynosił 37,2% i wzrósł on w stosunku do 2008 roku, kiedy wynosił 31,2%.

Zgodnie ze skalą E. Rosseta jeżeli wskaźnik kształtuje się powyżej 12% wówczas mamy do czynienia ze starością demograficzną (przy wskaźniku powyżej 18% stopień starości demograficznej określany jest jako mocno zaawansowany), co ma miejsce na terenie gminy Sanniki. Starość demograficzna na terenie gminy Sanniki wynika również ze skali ONZ. Zgodnie ze skalą ONZ starość demograficzną określa udział ludności w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności (wskaźnik powyżej 7% oznacza populację starą), odpowiednio na terenie gminy Sanniki w 2010 r. wynosił on 14,7% zaś w 2018 r. wzrósł do 17,8%. Problem starości demograficznej dotyczy również powiatu gostynińskiego jak i województwa mazowieckiego.

Tendencje demograficzne w gminie Sanniki wpisują się w kontekst województwa i powiatu. Liczba ludności na terenie województwa mazowieckiego do 2030 r. będzie wzrastać, zaś począwszy od 2030 r. do 2050 r. będzie ulegać stopniowemu zmniejszaniu, o czym świadczy prognoza liczby ludności na lata 2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050. Odpowiednio liczba mieszkańców województwa będzie wynosiła: 5.388.327, 5.416.012, 5.418.305, 5.400.884, 5.374.671, 5.347.559, 5.318.714.

W powiecie gostynińskim natomiast prognoza ludności ogółem przedstawiać się będzie następująco: 2020 r. – 45.123, 2025 r. – 43.982, 2030 r. – 42.645, 2035 r. – 41.082, 2040 r. – 39.335, 2045 r. – 37.491, 2050 r. – 35.632. Na przestrzeni lat będzie zmniejszać się liczba ludność w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym ale także zwiększać liczba ludności w wieku poprodukcyjnym, co niestety wiąże się z narastającym procesem starzenia się społeczeństwa.

Tabela 13. Wskaźniki - uwarunkowania demograficzne i społeczne

Wyszczególnienie	gmina Sanniki		województwo mazowieckie
	2008	2018	2018

Powierzchnia ogółem w km ²	95	95	35 558
Powierzchnia ogółem w ha	9 459	9 459	3 555 847
Liczba ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania	6 530	6 052	5 403 412
Liczba kobiet na 100 mężczyzn	106	106	109
Gęstość zaludnienia – liczba ludności na 1 km ²	69	64	152
Przyrost naturalny ogółem	8	-30	1 760
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	1,22	-4,94	0,33
Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	1 349	1 054	1 029 237
Ludność w wieku produkcyjnym ogółem	4 011	3 681	3 216 208
Ludność w wieku poprodukcyjnym ogółem	1 170	1 317	1 157 967
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w % ludności ogółem	20,7%	17,4%	19,0%
Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem	61,4%	60,8%	59,5%
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w % ludności ogółem	17,9%	21,8%	21,4%
Wskaźnik obciążenia demograficznego:			
– liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	62,8	64,4	68,0
– liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	86,7	125,0	112,5
– liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	29,2	35,8	36,0
Saldo migracji ogółem	-13	-32	nie znalazłam

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Infrastruktura społeczna

Na terenie gminy Sanniki bazę oświatową stanowią:

- Szkoła Podstawowa im. Fryderyka Chopina w Sannikach,
- Zespół Szkół i Placówek Specjalnych w Mocarzewie,
- Przedszkole Samorządowe w Sannikach.

Do roku 2018 na terenie gminy działała także Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Osmolinie z oddziałem przedszkolnym (rok szkolny 2017/2018 był ostatnim rokiem szkolnym jej funkcjonowania). Uchwałą Nr 198/LVI/2018 Rady Miasta i Gminy Sanniki z dnia 25 stycznia 2018 r. z dniem 1 września 2018 r. została ona przekształcona w Szkołę Filialną

w Osmolinie o strukturze organizacyjnej klas I-III z oddziałem przedszkolnym oraz włączona w strukturę organizacyjną Szkoły Podstawowej w Sannikach.

Uchwała Nr 43/XI/2019 Rady Miasta i Gminy Sanniki z dnia 28 marca 2019 r. szkoła została zlikwidowana. W w/w Uchwale ustalono, że:

- uczniowie zlikwidowanej szkoły będą mogli kontynuować naukę od 1 września 2019 r. w Szkole Podstawowej im. Fryderyka Chopina w Sannikach,
- roczne obowiązkowe nauczanie przedszkolne dzieci odbywać będą w oddziale przedszkolnym w Przedszkolu Samorządowym w Sannikach. Budynek wraz z wyposażeniem służy Uczniom Szkoły Podstawowej im. F. Chopina w Sannikach jako dodatkowa lokalizacja zajęć.

Na terenie gminy działało również gimnazjum, jednak Uchwałą Nr 77/XVIII/2019 Rady Miasta i Gminy Sanniki z dnia 27 września 2019 r., stwierdzono z dniem 1 września 2019 r. zakończenie działalności Gimnazjum im. Książąt Mazowieckich w Sannikach.

W 2018 r. na terenie gminy Sanniki liczba zatrudnionych nauczycieli w przeliczeniu na etaty wynosiła: w szkołach podstawowych 39,06, w gimnazjach 8,43.

W 2018 r. w szkołach podstawowych naukę pobierało 434 uczniów, o ponad 2% więcej niż w 2008 r. (425 uczniów), dla porównania w 2018 r. w województwie mazowieckim zanotowano wzrost liczby dzieci w szkołach podstawowych o około 51% w stosunku do roku 2008.

Do gimnazjum w 2018 r. uczęszczało ogółem 48 uczniów, spadek o 84% w stosunku do 2008 r. (300 uczniów). Liczba nauczycieli zatrudnionych w gimnazjum w 2018 r. wynosiła w przeliczeniu na etaty 8,43 tj. na 1 nauczyciela przypadało około 6 uczniów. Ogólnie w województwie mazowieckim w 2018 r. nastąpiło zmniejszenie ilości uczniów w gimnazjach o 71% w stosunku do 2008 r..

Tak duże różnice w liczbie uczniów szkół podstawowych i gimnazjów w roku 2018 i 2008 wynikają w dużej mierze z reformy systemu oświaty, wprowadzonej w 2017 r. tj. powrotu do 8-letniej szkoły podstawowej i 4-letniego liceum ogólnokształcącego.

W gminie Sanniki funkcjonuje 1 przedszkole samorządowe w Sannikach, przedszkole specjalne w Mocarzewie, do których w 2018 r. uczęszczało 161 dzieci (wzrost o ponad 34% w stosunku do 2008 r. – 120 dzieci).

Tabela 14. Dzieci wg płci w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych 2008 i 2018 roku na terenie gminy Sanniki

	ogółem		chłopcy		dziewczęta	
	2008	2018	2008	2018	2008	2018
Ogółem	863	764	436	379	427	385
Dzieci do lat 6 włącznie	439	388	229	179	210	109
Dzieci 6-letnie	63	58	37	27	26	31

Dzieci od 3 do 6 lat	239	249	124	116	115	133
Dzieci powyżej 7 lat	424	376	207	200	217	176

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W gminie funkcjonuje Miejsko - Gminna Biblioteka Publiczna w Sannikach oraz Filia Biblioteczna w mieszcząca się w budynku szkolnym w Osmolinie. Na przestrzeni lat 2008-2018 zanotowano znaczny spadek (o około 25%) zainteresowania czytelnictwem i około 22% spadek wypożyczeń księgozbioru, przy jednoczesnym nieznacznym wzroście księgozbioru o około 5%. Biblioteka współpracuje z Gminnym Ośrodkiem Kultury, Przedszkolem Samorządowym i ze szkołami na terenie gminy. Jest współorganizatorem konkursu recytatorskiego im. Janusza Korczaka „Pięknie być człowiekiem” oraz prowadzi spotkania bajkowe z dziećmi z miejscowego przedszkola. Przy Bibliotece w Sannikach działa Lokalne Centrum Kompetencji - Projekt mazowszanie, gdzie można bezpłatnie korzystać z internetu.

Ogromną rolę w aktywizacji życia kulturalnego gminy odgrywa Miejsko - Gminny Ośrodek Kultury w Sannikach, przy którym działają, między innymi:

- Regionalny Zespół Pieśni i Tańca „Sanniki”,
- Kapela Ludowa „Sanniki”,
- Grupa Breakdance,
- Koła Gospodyń Wiejskich.

Ośrodek organizuje również wieczory narodowe, „Spotkania z folklorem”, wystawy, wernisaże, plenery malarskie, spotkania z aktorami, znanymi podróżnikami, pisarzami i różnego rodzaju kiermasze.

Na terenie gminy działa również Europejskie Centrum Artystyczne im. Fryderyka Chopina w Sannikach. Prowadzone jest przez Województwo Mazowieckie oraz Miasto i i Gminę Sanniki; znajduje się w wyremontowanym zabytkowym pałacu otoczonym odnowionym i urządzonym parkiem. W Centrum organizowane są liczne koncerty chopinowskie oraz w parku wystawy plenerowe. Europejskie Centrum Artystyczne im. Fryderyka Chopina w Sannikach ma w swojej ofercie również:

- zwiedzanie dla grup zorganizowanych w połączeniu z koncertami chopinowskimi,
- warsztaty muzyczne dla dzieci i młodzieży,
- warsztaty kulinarne dla dorosłych „Smaki Chopina”
- warsztaty historyczne
- warsztaty rękodzieła ludowego,

Przy Centrum działa również Dyskusyjny Klub Filmowy oraz Biblioteka Muzyczno - Etnograficzna. Centrum współpracuje z lokalnymi mediami i portalami społecznościowymi oraz instytucjami kultury między innymi z Płocka i Warszawy.

Zadania z zakresu ochrony zdrowia realizowane są przez:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Lekarz Rodzinny” w Sannikach,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „San-Med.” w Sannikach,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „REH-MED.” w Sannikach,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Restandent” w Sannikach.

NZOZ „Lekarz Rodzinny” prowadzi podstawową opiekę lekarską, punkt pobrań, poradnię K i urologiczną oraz świadczy usługi w zakresie prywatnego gabinetu kardiologicznego. W ramach kontraktu z NFZ NZOZ „San-Med.” świadczy usługi pielęgniarki i położnej środowiskowej a NZOZ „Restandent” usługi w zakresie stomatologicznym. NZOZ „REH-MED.” świadczy usługi w zakresie rehabilitacji. Usługi medyczne na terenie gminy świadczone są przez lekarzy ginekologów, lekarza chorób wewnętrznych, chorób dziecięcych, medycyny rodzinnej, kardiologa, stomatologa, a także pielęgniarki. Opieką medyczną objęci są mieszkańcy miasta i gminy, pensjonariusze Domu Pomocy Społecznej w Sannikach oraz dzieci z placówek oświatowych i Ośrodka Szkolno - Wychowawczego w Moczarzewie.

Wg danych GUS w 2018 r. udzielono ogółem 42.485 porad lekarskich. Na terenie gminy zlokalizowane są 3 apteki; wszystkie znajdują się w Sannikach.

W Sannikach znajduje się filia Banku Spółdzielczego „Mazowsze”, placówka CA Express Credit Agricole Bank Polska S.A., urząd pocztowy oraz dwa piłkarskie kluby sportowe: Klub Sportowy „Szopen” Sanniki, Ludowy Uczniowski Klub Sportowy Lwówianka Lwówek oraz Uczniowski Klub Sportowy "Sanniki" - klub tenisa stołowego.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sannikach.

Ze środowiskowej pomocy społecznej korzystały w 2018 r. ogółem 323 osoby. Ze świadczeń rodzinnych korzystały w 2018 r. 293 rodziny (w 2008 r. – 422), w których rodzice otrzymali zasiłek na rodzinny na ogółem 529 dzieci (w 2008 r. - 943). Kwota wypłaconych świadczeń rodzinnych w 2018 r. wynosiła 1.982.000,00 zł, w tym zasiłków rodzinnych 1.010.000,00 zł, a zasiłków pielęgnacyjnych 267.000,00 zł.

W 2018 r. wydatki na pomoc społeczną wg działów Klasyfikacji Budżetowej Dział 852 - Pomoc społeczna wyniosły ogółem 1.211.670,49 zł i spadły o około 60% w stosunku do 2008 r. w którym wynosiły 3.051.419,12 zł.

Tabela 15. Wskaźniki z zakresu infrastruktury społecznej

Wyszczególnienie	gmina Sanniki		
	2008	2012	2018
Dzieci w przedszkolach bez specjalnych, ogółem	93	129	161
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	3	2	2
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży specjalne	1	1	1
Uczniowie w szkołach podstawowych bez specjalnych	380	329	401
Uczniowie w szkołach podstawowych specjalnych	45	30	33

Gimnazja dla dzieci, młodzieży bez specjalnych	1	1	1
Gimnazja dla dzieci, młodzieży specjalne	1	1	1
Uczniowie w gimnazjach bez specjalnych	268	170	42
Uczniowie w gimnazjach specjalnych	32		6
Komputery w szkołach:			
• Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	74	48	b.d. *)
• Gimnazja dla dzieci, młodzieży bez specjalnych	16	15	b.d. *)
Komputery w szkołach z dostępem do internetu:			
• Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	51	31	b.d. *)
• Gimnazja dla dzieci, młodzieży bez specjalnych	16	15	b.d. *)
Udział szkół wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do internetu:			
• Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	100%	100%	b.d. *)
• Gimnazja dla dzieci, młodzieży bez specjalnych	100%	100%	b.d. *)
Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do internetu przeznaczony do użytku uczniów:			
• Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	9,05	12,65	b.d. *)
• Gimnazja dla dzieci, młodzieży bez specjalnych	20,62	21,00	b.d. *)
Placówki biblioteczne	2	2	2
Księgozbiór	26 672	27 830	27 902
Czytelnicy w ciągu roku	772	767	582
Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	14 014	10 987	11 003
Ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)	2 177	3 175	3 026
Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	4 084,5	4 382,7	4 610,4
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	118	120	96
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	18,2	14,3	18,9
Ośrodki zdrowia – zakłady opieki zdrowotnej	2	2	4
Podstawowa opieka zdrowotna – porady ogółem	33 195	32 907	39 469

Źródło: Bank Danych Lokalnych

*) b.d. - brak danych

Budownictwo mieszkaniowe

Na terenie gminy Sanniki na przestrzeni lat 2008 - 2018 zanotowano wzrost liczby zasobów mieszkaniowych (tabela nr 16). Budynki mieszkalne w 2018 r. obejmowały 2002 mieszkania, co daje w stosunku do 2008 r. wzrost o 2,8% ogólnej liczby mieszkań (1947),

wzrost ten jest zdecydowanie niższy niż w całym powiecie gostyńskim, gdzie wynosił 8,2% oraz niższy od średniej krajowej wynoszącej około 11,1%.

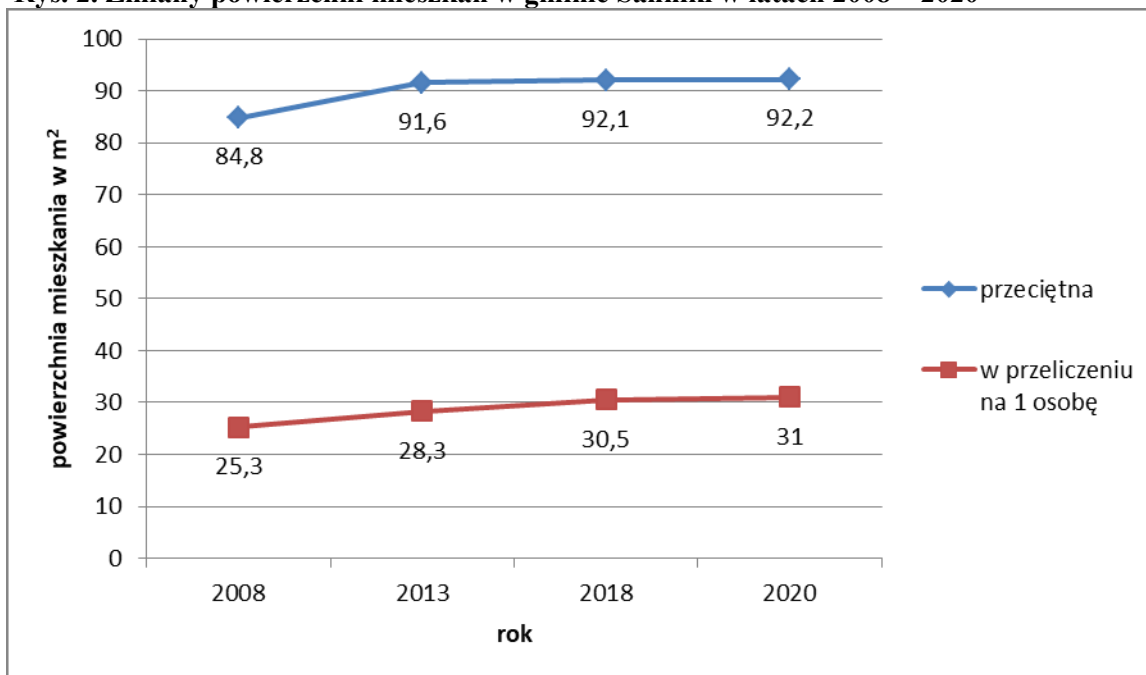
Tabela 16. Zasoby mieszkaniowe w latach 2008 – 2018

Jednostka terytorialna	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2018	2020
powiat gostyński	15 219	15 374	15 534	15 602	15 798	15 906	15 986	16 100	16 198	16 471	16 632
gmina Sanniki	1 947	1 952	1 923	1 930	1 938	1 959	1 966	1 970	1 986	2 002	2 009

Źródło: Bank Danych Lokalnych

W przeliczeniu na 1000 ludności liczba mieszkań w 2018 r. wynosiła ogółem 330,8. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2018 r. wynosiła ogółem 92,1 m², z kolei przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wynosiła 30,5 m². W porównaniu do 2008 r. nastąpił wzrost przeciętnej powierzchni mieszkaniowej o 8,6% oraz o 20,6% na 1 osobę.

Rys. 2. Zmiany powierzchni mieszkań w gminie Sanniki w latach 2008 – 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Systematycznej poprawie z roku na rok ulega stan wyposażenia mieszkań w podstawową infrastrukturę techniczną. W 2018 r. 92,3% mieszkań wyposażonych było w instalację wodociągową, w łazienkę 78,7% mieszkań, w centralne ogrzewanie 70,9% mieszkań.

Liczba osób w % ogółu ludności w 2018 r. korzystających z instalacji wodociągowej wynosiła 82,4% (o 5,8% więcej niż w 2008 r.), z instalacji kanalizacji sanitarnej 16,9% (o 62,5% więcej niż w 2008 r.).

Sieć rozdzielcza na 100 km² na terenie gminy Sanniki w 2018 r. wynosiła odpowiednio:

- sieć wodociągowa – 129,8 km,
- sieć kanalizacyjna – 4,1 km.

Długość czynnej sieci wodociągowej w 2018 r. na terenie gminy wyniosła 123,9 km. Zanotowano 1192 połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w 2018 r. wyniosło 40,4 m³, w 2008 r. – 26,0 m³. W 2018 r. 4988 osób korzystało z sieci wodociągowej.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 2018 r. wyniosła 8,8 km, zanotowano wzrost w stosunku do 2008 r. o ponad 128%. Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w 2018 r. wynosiła 230 sztuk, co w stosunku do 2008 r. daje wzrost o ponad 61%. W 2018 r. 1020 osób korzystało z sieci kanalizacyjnej, o około 50% więcej niż w 2008 r. Na terenie gminy w 2018 r. zlokalizowane były 1282 bezodpływowe zbiorniki na ścieki (ich liczba zwiększyła się w stosunku do 2008 r. o około 62%) oraz 22 przydomowe oczyszczalnie ścieków, których liczba w porównaniu do 2008 r. prawie nie uległa zmianie (w 2008 r. były 22 przydomowe oczyszczalnie ścieków).

Na terenie gminy brak sieci gazu ziemnego.

Dostawcą energii elektrycznej dla gminy Sanniki jest ENERGA - OPERATOR S.A. Oddział w Płocku. Źródłem energii elektrycznej dla terenu gminy jest stacja transformatorowo-rozdzielcza 110/15 kV - GZP Szkarada.

Na terenie gminy zaopatrzenie w ciepło odbywa się z indywidualnych źródeł ciepła lub małych kotłowni, głównie opalanych węglem, drewnem oraz w mniejszym stopniu gazem płynnym propan butan i olejem opałowym. Nie planuje się inwestycji związanych z budową sieci ciepłowniczej ogólnodostępnej dla wszystkich mieszkańców gminy. Zaopatrzeniem w ciepło własnych obiektów zajmuje się Miasto i Gmina.

Miasto i Gmina Sanniki przystąpiła do projektu „Obniżenie poziomu niskiej emisji i poprawa jakości powietrza poprzez wymianę urządzeń grzewczych w indywidualnych gospodarstwach domowych na terenie Miasta i Gminy Sanniki”. Program zakłada wymianę w indywidualnych gospodarstwach domowych urządzeń grzewczych zasilanych paliwem stałym na nowoczesne źródła ciepła wykorzystujące: energię biomasy (kotły na pellet), paliwa gazowe (kotły na gaz ciekły), kotły zgazowujące drewno, powietrzne pompy ciepła na cele c.o. Nowe kotły wyposażone będą w automatyczne podajniki paliwa, ich budowa uniemożliwiła będzie spalanie innych paliw niż wskazane w wytycznych użyt-

kowania urządzenia. W ramach projektu planowana jest wymiana urządzeń grzewczych w 47 gospodarstwach domowych na terenie gminy Sanniki. Dodatkowo w ramach projektu przewiduje się zainstalowanie urządzeń zasilanych odnawialnymi źródłami energii (powietrzne pompy ciepła dla c.w.u. oraz kolektory słoneczne, a także instalacje fotowoltaiczne).

Ponadto na terenie gminy zrealizowane zostały następujące inwestycje z zakresu odnawialnych źródeł energii (OZE):

1. farmy fotowoltaiczne o mocy do 1000 kW zlokalizowane w następujących miejscowościach: Czyżew (1 szt.), Sanniki (3 szt.), Szkarada (1 szt.),
2. wiatraki o wysokości 125 m (ze śmigłem 175 m) zlokalizowane w miejscowościach: Krubin (1 szt.), Lwówek (2 szt.), Szkarada (1 szt.) i Sanniki (2 szt.).

Tabela 17. Wskaźniki z zakresu mieszkalnictwa

Wyszczególnienie	gmina Sanniki				województwo mazowieckie	
	2008	2014	2017	2018	2017	2018
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	84,8	91,8	92,1	92,1	72,2	72,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m ²	25,3	28,7	30,2	30,5	30,3	30,8
Budynki mieszkalne w gminie ogółem	1 621	1 641	1 662	1 668	916 995	924 913
Zasoby mieszkaniowe	1 947	1 966	1 996	2 002	2 263 450	2 302 881
Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań na wsi:						
• wodociąg	88,2	92,2	92,3	92,3	98,8	98,8
• łazienka	69,4	78,3	78,7	78,7	96,5	96,6
• centralne ogrzewania	63,6	70,3	70,8	70,9	92,9	93,1
Sieć rozdzielcza na 100 km ² :						
• sieć wodociągowa w km	129,8	130,7	131,0	131,0	127,0	129,7
• sieć kanalizacyjna w km	4,1	6,2	9,3	9,3	44,6	46,2
Długość czynnej sieci rozdzielczej w km:						
• wodociągi	122,8	123,6	123,9	123,9	45 154,6	46 107,3
• kanalizacja	3,9	5,9	8,8	8,8	15 870,3	16 438,1
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności:						
• wodociągi	77,9	82,2	82,3	82,4	90,3	90,3
• kanalizacja	10,4	10,4	24,5	16,9	68,9	69,4

6. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Na terenie Gminy Sanniki za bezpieczeństwo publiczne odpowiada Posterunek Policji w Sannikach, podlegający Komendzie Powiatowej Policji w Gostyninie.

Zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej na terenie gminy Sanniki realizuje 10 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej znajdujących się w miejscowościach: Brzezia, Czyżew, Krubin, Lwówek, Osmolin, Sanniki, Sielce, Staropól, Szkarada i Wólka.

Potencjalnym zagrożeniem bezpieczeństwa ludności i jej mienia mogą być:

- Zagrożenia naturalne:

Zagrożenie pożarowe

Mogą wynikać z transportu paliw płynnych oraz zagrożenia pożarowego lasów i zwartej zabudowy.

- Poważne awarie:

Transport substancji niebezpiecznych.

Poważne zagrożenie na terenie gminy Sanniki stanowi transport materiałów i substancji niebezpiecznych w ruchu drogowym. Usytuowanie dróg wojewódzkich Nr 577, Nr 583 i Nr 588 zwiększa potencjalne możliwości wystąpienia zagrożeń związanych z transportem substancji niebezpiecznych.

Awarie urządzeń infrastruktury technicznej

Potencjalne sytuacje awaryjne mogą być związane z liniami elektroenergetycznymi NN i WN oraz rurociągami produktów naftowych.

7. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

7.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

Analizy ekonomiczne

Gmina Sanniki posiada walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, należy do atrakcyjnych turystycznie regionów Mazowsza. W strukturze gospodarczej gminy przeważa rolnictwo (większość mieszkańców prowadzi gospodarstwo rolne), znaczenia nabiera też eksploatacja kopalin. Gospodarka gminy Sanniki opiera się na rolnictwie ze specjalizacją w uprawie zbóż (głównie pszenżyto ozime, pszenica ozima i żyto), upraw przemysłowych i warzyw gruntowych, a także hodowli drobiu i bydła.

Grunty orne i użytki zielone zajmują 90,0% powierzchni miasta i gminy, lasy zajmują zaledwie 5,5%, pozostałe grunty stanowią 4,2% powierzchni ogólnej.

Tabela 18. Struktura zagospodarowania gruntów w gminie Sanniki w 2018 r.

	Powierzchnia ha	Udział w powierzchni ogólnej
Grunty orne:	8125	85,9%
Użytki zielone (łąki trwale i pastwiska trwale):	386	4,1%
Lasy i grunty leśne:	548	5,8%
Pozostałe:	400	4,2%

Powierzchnia ogółem	9459	100%
----------------------------	-------------	-------------

Zródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Sanniki i GUS

Na terenie gminy, zgodnie z Powszechnym Spisem Rolnym przeprowadzonym w 2010 r., liczba gospodarstw rolnych wynosiła 963. Zajmowały one 9481,14 ha powierzchni gruntów ogółem. Liczba gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą wynosiła 955, a ich powierzchnia to 9471,18 ha.

Analizując zróżnicowanie przestrzenne gospodarstw w kategorii wielkość gospodarstwa, gmina Sanniki charakteryzuje się największym udziałem gospodarstw o powierzchni 1 – 5 ha który wynosi 35,0 % ogółu gospodarstw oraz o powierzchni 5-10 ha który wynosi 31,9 %. Gospodarstwa o powierzchni 10 – 15 ha stanowią 13,0% a gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha - 13,8 % ogólnej liczby gospodarstw rolnych w gminie. Niewielki odsetek (6,3 %) stanowią gospodarstwa o powierzchni do 1 ha.

Średnia powierzchnia gruntów ogółem w gospodarstwach rolnych wynosiła w 2010 r. (dane PSR) 9,85 ha, użytków rolnych ogółem 9,12 ha, użytki rolnych w dobrej kulturze 9,09 ha.

Na terenie gminy Sanniki 94,8 % ogólnej liczby gospodarstw rolnych stanowią gospodarstwa z uprawami. Wśród gospodarstw rolnych powierzchnia zasiewów w 2010 r. wyniosła 7807,68 ha. Ponad 66% powierzchni zasiewów zajmowały zboża, kolejno: uprawy przemysłowe około 8,3 %, warzywa gruntowe 5,9%. Pszenżyto ozime zajmuje 12,9 % powierzchni zasiewów, pszenica ozima 9,9 %, żyto 9,4%.

Tabela 19. Zasiwy wybranych upraw na terenie gminy Sanniki w 2010 r.

	Gospodarstwa rolne z uprawą	
	Liczba gospodarstw rolnych	Powierzchnia (ha)
Ogółem	913	7.807,68
Zboża razem	829	5.203,07
Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	820	4.822,65
Ziemniaki	372	195,14
Warzywa gruntowe	327	458,24
Uprawy przemysłowe	96	645,69
Buraki cukrowe	75	258,66
Rzepak i rzepak razem	23	386,78
Strączkowe jadalne na ziarno razem	6	3,30

Zródło: Bank Danych Lokalnych

Z ogólnej liczby gospodarstw rolnych na terenie gminy 48,3% gospodarstw utrzymuje zwierzęta gospodarskie (465 gospodarstw); pogłowie zwierząt w sztukach dużych wynosi w nich 4764 (SD). W około 51% z nich w produkcji zwierzęcej przeważa hodowla drobiu, w około 52% bydła i w około 4,5% koni.

Tabela 20. Pogłowie zwierząt gospodarskich w gminie Sanniki w 2010 r.

	Gospodarstwa rolne utrzymujące zwierzęta gospodarskie	
	Liczba gospodarstw rolnych	Zwierzęta gospodarskie (szt.)
Drób ogółem razem	239	157.180
Drób ogółem drób kurzy	224	154.655
Bydło razem	244	2.637
Bydło krowy	195	1.140
Konie	21	50

Zródło: Bank Danych Lokalnych

W 2018 r. na terenie gminy Sanniki działalność gospodarczą prowadziło 391 podmiotów gospodarczych, w tym 375 w sektorze prywatnym, który dominuje na terenie gminy oraz 16 podmiotów w sektorze publicznym. Zauważalny jest wzrost liczby podmiotów gospodarczych. W 2018 r. było ich już o około 22% więcej w porównaniu do 2009 roku, w sektorze prywatnym wzrost ten był porównywalny (również ok. 22%). Najwięcej firm zlokalizowanych jest w miejscowości Sanniki, Barcik. Wśród podmiotów dominują mikroprzedsiębiorstwa, które stanowią 80,3% wszystkich podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy.

Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców, w gminie Sanniki stopniowo wzrastała i w 2018 r. kształtowała się na poziomie 646 (wzrost o około 31% w stosunku do 2009 r.); jest to jednak o 16,9% mniej niż w powiecie gostyńskim (777) i zdecydowanie mniej niż w województwie mazowieckim dla którego wielkość ta wynosiła 1511. W 2020 roku wskaźnik ten wynosił już 1154 podmioty na 10tys. mieszkańców. Z kolei liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w 2018 r. w gminie Sanniki wynosiła 66.

W strukturze podmiotów gospodarczych w 2018 r. dominują przedsiębiorstwa z obszaru handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów (101), transport i gospodarka magazynowa (51), budownictwo (47) oraz przetwórstwo przemysłowe (27).

Największymi pracodawcami na terenie miasta i gminy są instytucje samorządowe, głównie szkoły i instytucje kultury. Drugim ważnym źródłem utrzymania jest praca w handlu i usługach. Znaczącym przedsiębiorcą w przemyśle są:

- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Sannikach,
- Wirbud Meble Sp. z o.o. w Osmolinie - zakład wytwarzający meble,
- Gal-Drew Robimy w drewnie w Krubinie,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowe „Passan” Andrzej Wojciechowski Spółka Jawna w Sannikach specjalizujące się w produkcji i dystrybucji pasmanterii ozdobnej,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowe Export - Import „Zomar” Marek Róg w Lwówku,
- M-Pack Świat Opakowań Tekturowych w Lwówku.

Tabela 21. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON

Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON	2009	2012	2018
Podmioty gospodarcze ogółem	321	361	391
Sektor publiczny ogółem	13	15	16
Sektor publiczny – państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	9	11	12
Sektor prywatny – ogółem	308	346	375
Sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	250	281	314
Sektor prywatny – spółki handlowe	7	10	8
Sektor prywatny – spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	2	3	2
Sektor prywatny - spółdzielnie	7	7	3
Sektor prywatny – stowarzyszenia i organizacje społeczne	18	19	20

Zródło: Bank Danych Lokalnych

Tabela 22. Jednostki wpisane wg PKD 2007 i rodzajów działalności

Jednostki wpisane wg PKD 2007 i rodzajów działalności	2009	2012	2018
Ogółem	321	361	391
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	29	35	24
Przetwórstwo przemysłowe	23	30	27
Budownictwo	33	40	47
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle	107	98	101
Transport i gospodarka magazynowa	33	41	51
Pozostałe	96	117	141

Zródło: Bank Danych Lokalnych

Turystyka i rekreacja

Teren gminy Sanniki posiada duży potencjał do rozwoju turystyki głównie kulturalnej ze względu na walory obiektów zabytkowych (budowle sakralne oraz zespół pałacowo – parkowy) oraz prężnie działające podmioty prowadzące działalność kulturalną. Natomiast czyste ekologiczne tereny stwarzają możliwości do rozwoju gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych.

Na terenie gminy Sanniki bazę turystyczno-rekreacyjną tworzą:

- **baza noclegowa i gastronomiczna:**

1. „Pałacowa” Sala Bankietowa Agnieszka Orlik w Sannikach,
2. Restauracja i sala bankietowa „Na Rozdrożu” w Osmolinie,
3. Pizzeria K2 w Sannikach
4. Bar „Konkret” w Sannikach
5. Dom weselny w Sannikach

- **gospodarstwa agroturystyczne i ekologiczne (5)** zlokalizowane w miejscowościach:

1. Sanniki, Wólka Niska, Staropól, Sielce i Osmolin.

Dochody i wydatki budżetu oraz bezrobocie

W 2016 r. na terenie gminy zarejestrowano ogółem 279 osób bezrobotnych, w tym kobiety stanowiły 60,6 %. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 7,6%. Na przestrzeni 10 lat tj. od 2008 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 18%, wskaźnik uległ dalszemu zmniejszeniu w 2020r. i wynosił 6,7. Zmniejszeniu ulegał również udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

Tabela 23. Wskaźniki dotyczące bezrobocia, dochody i wydatki gminy

Wyszczególnienie	gmina Sanniki		
	2008	2012	2018
Bezrobotni zarejestrowani:			
• Ogółem	333	423	279
• Mężczyźni	153	214	110
• Kobiety	180	209	169
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym:			
• Ogółem	8,3%	10,6%	7,6%
• Mężczyźni	7,3%	10,2%	5,6%
• Kobiety	9,5%	11,0%	9,9%
Dochody budżetu w zł:			
• Ogółem	14.484.753,43	17.725.261,89	24.325.232,62
• Własne	4.598.530,27	5.126.726,27	8.194.556,81
Dochody budżetu na 1			

mieszkańca ogółem	2.212,43	2.774,34	4.006,13
Wydatki budżetu gminy:			
• Ogółem	14.195.252,52	16.974.327,73	23.262.394,16
• Majątkowe inwestycyjne	2.413.100,47	2.499.303,33	1.580.441,40
• Bieżące	11.782.152,05	14.475.024,40	21.681.952,76
Wydatki budżetu na 1 mieszkańca:			
• Ogółem	2.168,21	2.656,81	3.831,09
• Na oświatę i wychowanie	940,41	966,19	1.183,04
• Na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	123,49	73,70	140,48

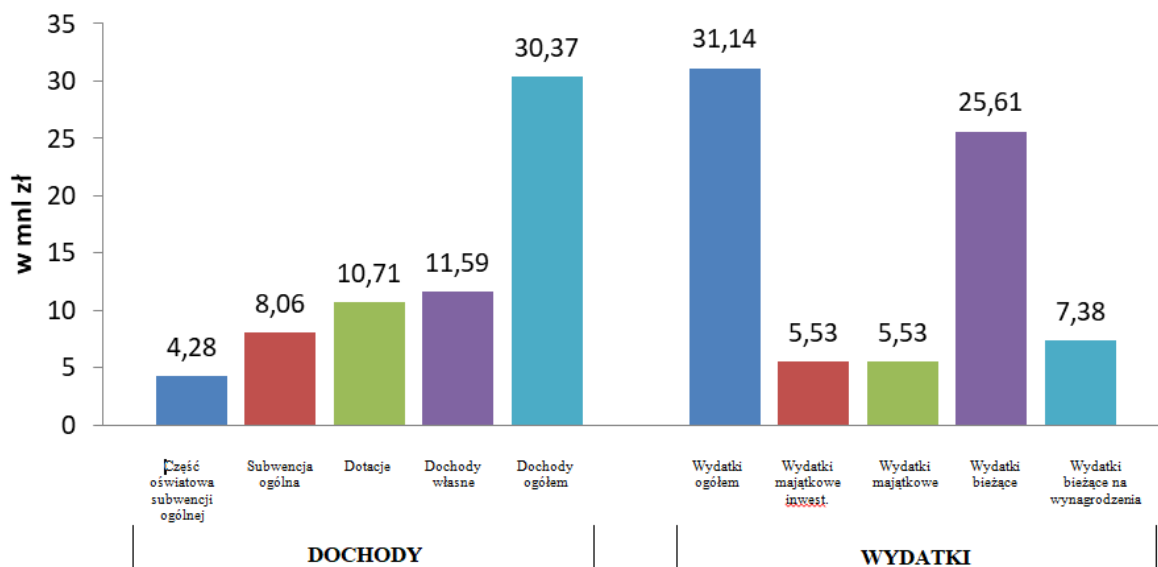
Źródło: Bank Danych Lokalnych

Struktura budżetu gminy w 2018 r. była niekorzystna i przedstawiała się następująco: dochody własne stanowią 33,7%, wydatki majątkowe inwestycyjne – 6,8%, wydatki bieżące – 93,2%. W inwestycjach realizowanych przez gminę Sanniki ważną część stanowią środki zewnętrzne, w 2018 r. pozyskano ok. 380 000,- zł.

Dochody budżetu gminy ogółem na 1 mieszkańca w 2018 r. wynosiły 4.006,13 zł, w porównaniu z 2008 r. wzrosły o około 81%. W 2020 roku wyniosły już 5 068,-zł.

Wydatki budżetu gminy ogółem na 1 mieszkańca w 2018 r. wynosiły 3.831,09 zł i były większe o około 77% w porównaniu z 2008 r.. W 2020 wyniosły 5 198,- zł.

Rys. 3. Dochody i wydatki gminy Sanniki wg rodzajów w 2018 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Analizy środowiskowe

Tereny o wysokich walorach krajobrazowych i przyrodniczych zajmują nieznaczną część powierzchni gminy - objęte są ochroną jako Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Przysowy” i podlegają rygorom zawartym w Rozporządzenie Nr 13 Wojewody Mazowieckiego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Przysowy (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2006 r., Nr 157, poz. 6150 z późn. zm.). Powierzchnia terenu o walorach przyrodniczych prawnie chronionych wynosi 1064 ha.

W skład systemu przyrodniczego gminy Sanniki wchodzi między innymi następujące grupy ekosystemów: niewielkie kompleksy leśne (północna część gminy) i zadrzewienia, pola uprawne z małym udziałem zadrzewień, zadrzewienia i zarośla łąkowe oraz wilgotne łąki w dolinach rzek i cieków, podmokłości obniżen terenowych, zbiorniki wodne z roślinnością szuwarową i wodną oraz formacje antropogeniczne będące w całości lub w części wynikiem działalności ludzkiej.

Generalnie na terenie gminy standardy środowiska w zakresie poszczególnych jego elementów są dotrzymywane, działań naprawczych wymagają elementy:

- stan powietrza - w strefie mazowieckiej, do której należy gmina, doszło do przekroczenia standardów imisyjnych pyłu PM10, PM2.5 oraz benzo/a/pirenu (kryterium ochrona zdrowia),
- jakość wód powierzchniowych rzeki Nidy w zakresie stanu ekologicznego.

Strukturę funkcjonalno – przestrzenną w obszarze gminy tworzą:

- podstawowy układ komunikacyjny: drogi wojewódzkie: Nr 577, Nr 583, Nr 584 oraz drogi powiatowe i gminne,
- układ jednostek osadniczych: miasto Sanniki z funkcją administracyjną, mieszkaniową, usługową i produkcyjną; miejscowości Osmolin, Lwówek, Czyżew z rozwijającą się funkcją mieszkaniową i usługową,
- tereny eksploatacji kopalin i poeksploatacyjne w obrębach geodezyjnych Barcik, Wólka;
- zabudowa zagrodowa skupiająca się wzdłuż układów komunikacyjnych,
- rolnicza przestrzeń produkcyjna,
- strefa ekologiczna tworzona głównie przez dolinę rzeki Nidy oraz dolinki cieków (w tym kanałów i rowów melioracyjnych) wraz z użytkami zielonymi, nieznaczne kompleksy leśne w północnej części gminy pełniące rolę układów wentylacyjno – nawadniających, park pałacowy w Sannikach.

Udział trwałej roślinności (lasów, łąk i pastwisk) wynosi około 9,3%.

Gęstość zaludnienia na terenie gminy Sanniki wynosi 64 osoby/km² i jest nieznacznie niższa od średniej powiatu gostynińskiego (74 osoby na 1 km²) oraz dużo niższa od średniej województwa mazowieckiego (152 osoby/km²).

Z analizy chłonności turystycznej w granicach gminy przeprowadzonej w oparciu o wskaźniki dla powierzchni lasów (15 osób/ha) wynika, że ze środowiska na jej obszarze może korzystać około 8200 osób.

Dodatkowym elementem podnoszącym atrakcyjność gminy są szlaki turystyczne i baza rekreacyjna:

- Szlaki rowerowe:

- Ponadregionalny Szlak Velomazowia Nr 20 o długości 105 km o przebiegu: Most na Bzurze w Witkowicach – Mistrzewice – Młodzieszyn – Budy Stare – Budy Iłowskie – Łaziska – Miękinie – Iłów – Grzybów – Słubice – Grabowiec – Wólka Wysoka – Moczarzewo – Sanniki – Czyżew – Topólno – Gąbin – Zdówrz – Łąck – Sendeń – Białe – Klusek – Murowanka - Skrzynki – Kukawy – Warząchewka Polska – Pinczata – Włocławek. Szlak wraz z istniejącym od kilku lat Kampinoskim Szlakiem Rowerowym połączył Warszawę z Włocławkiem prowadząc po najatrakcyjniejszych terenach zachodniego Mazowsza. W przeważającej części biegnie po dobrych drogach asfaltowych o niewielkim ruchu samochodowym oraz po gruntowych drogach leśnych.

Szlaki łącznikowe – uzupełniające do szlaku głównego międzynarodowego i ponadregionalnego:

- Trasa 16 Sanniki - Zych Polski o długości 12 km,
- Trasa 18 Lwówek - Osmolin o długości 5 km,
- Trasa 25 Nowy Barcik - Żelazne o długości 32 km.

- Szlaki konne:

- Bończa - Staropól
- Staropól - Gabin

- **baza rekreacyjno-sportowa:**

1. Boisko trawiaste do piłki nożnej w miejscowości Sanniki,
2. Boisko trawiaste do piłki nożnej w miejscowości Lwówek,
3. Infrastruktura sportowa w Europejskim Centrum Artystycznym im. Fryderyka Chopina w Sannikach,
4. Sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Sannikach (ogólnodostępna po zajęciach szkolnych),
5. Place zabaw w miejscowości, Czyżew, Krubin, Lwówek, Sanniki, Sielce, Szkarada.

Uwzględniając walory przyrodniczo-krajobrazowe w obowiązującym Studium na powierzchni ok. 102ha wyznaczono tereny z dopuszczeniem budownictwa letniskowego w miejscowościach Lubików, Działy (w obszarze chronionego krajobrazu) oraz Barcik, Wólka, Moczarzewo w sąsiedztwie kompleksów leśnych.

Barierą w kierunku pełnego wykorzystania korzystnego dla gminy rozwoju zagospodarowania rekreacyjnego jest brak znaczących walorów przyrodniczo-krajobrazowych (niska lesistość) i obiektów turystycznych.

Gmina Sanniki aktywnie uczestniczy w „Stowarzyszeniu gmin turystycznych pojezierza gostyńskiego” co sprzyja rozwojowi atrakcyjności turystycznej gminy jak również ochrony walorów przyrodniczo – krajobrazowych.

Realizując wymagania ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju na potrzeby osadnictwa wskazano tereny położone w wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej jednostek osadniczych posiadające dostęp do sieci komunikacyjnej i wyposażone w systemy infrastruktury technicznej.

Analizy społeczne

W gminie Sanniki stan ludności zgodnie z GUS wg faktycznego miejsca zamieszkania w 2018 r. (stan na 31.XII) wynosił 6052 osoby i zmniejszył się o 7,3% w stosunku do 2008 r. i o 9,0% w stosunku do 1999 r. W 2020 roku nastąpił dalszy spadek liczby ludności do 5972 osób. O niekorzystnych uwarunkowaniach demograficznych może też świadczyć ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego i salda migracji. Niekorzystnym zjawiskiem są także zmiany w strukturze wiekowej ludności w 2018 r. tj. zmniejszenie się udziału w ogólnej liczby ludności osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz wzrost udziału w ogólnej liczby ludności osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do roku 2008.

Potrzeby w zakresie edukacji i ochrony zdrowia są zapewnione na dobrym poziomie (rozdział 5). Standard bazy oświatowej, sportowej i kulturalnej w gminie jest dobry.

Zasoby mieszkaniowe w 2018 r. obejmowały 2002 mieszkania, tj. o 2,8% więcej niż w 2008 r. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2018 r. wynosiła 92,1 m² i była o 8,6% większa niż w 2008r.

Z analizy ruchu budowlanego w latach 2015-2018 wynika, że wydawanych jest:

- około 33 decyzji o warunkach zabudowy /rok, w tym rocznie ok. 16 zamierzeń dotyczy budowy nowych budynków mieszkalnych, a 1-2 budynków usługowych,
- około 8 wypisów z planów miejscowych rocznie, w tym średnio 2 dotyczą nowych budynków mieszkalnych,
- około 10 pozwoleń na budowę (budynki mieszkalne, usługowe),
- analiza obrotu nieruchomościami wskazuje, że nabywanych jest ok. 26 niezabudowanych działek potencjalnie budowlanych (do 1ha) rocznie,
- nastąpił wzrost zasobów mieszkaniowych oraz powierzchni mieszkania na 1 osobę o 20,6% w okresie 2008 r. -2018 r.

Potrzeby w zakresie rozwoju gminy określają też złożone do Studium wnioski mieszkańców – wpłynęło ok. 10 wniosków dotyczących głównie określenia na wskazanych terenach w miejscowościach Stary Barcik, Nowy Barcik kierunków zagospodarowania w zakresie rozwoju funkcji eksploatacji kopalin, zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w miejscowościach Sanniki, Osmolin, Czyżew oraz lokalizacji farm fotowoltaicznych we Lwówku, Czyżewie, Krubinie.

W **Strategii Rozwoju Gminy Sanniki** na lata 2016-2030 określono następującą misję rozwoju gminy Sanniki:

„Kreowanie zrównoważonego i spójnego rozwoju gminy atrakcyjnej turystycznie i inwestycyjnie, dzięki racjonalnemu i efektywnemu wykorzystaniu istniejących zasobów przyrodniczych, kulturowych, infrastruktury technicznej oraz wyspecjalizowanego rolnictwa dla stworzenia przestrzeni życiowej wysokiej jakości przedsiębiorczym i wykształconym mieszkańcom”

oraz wizję rozwoju gminy, jako:

„Gmina Sanniki z dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną i społeczną, tworząca wysokiej jakości przestrzeń do życia i działania oraz wychodząca naprzeciw dążeniom lokalnej społeczności”

Dla ich realizacji zdefiniowano 4 cele strategiczne, w ramach których określono cele operacyjne wymienione niżej oraz przypisane im projekty i zadania:

1. Zintegrowana i nowoczesna infrastruktura techniczna.

- Rozwój infrastruktury drogowej i poprawa bezpieczeństwa
- Dalsza rozbudowa systemów wodno - kanalizacyjnych
- Rozwój gospodarki przestrzennej
- Rozwój infrastruktury i technologii informacyjno - komunikacyjnych

2. Otwarty, kreatywny i konkurencyjny kapitał ludzki.

- Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu
- Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności lokalnej
- Podniesienie jakości usług edukacji szkolnej i przedszkolnej oraz dostępności żłobkowej
- Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych oraz sportowo - rekreacyjnych, a także stworzenie profesjonalnej oferty
- Rozwijanie tożsamości i integracji społeczności lokalnej

3. Innowacyjna i efektywna gospodarka.

- Wsparcie rozwoju sektora usług rolno - spożywczych, handlu i rzemiosła
- Rozwój i wzrost konkurencyjności, mikro, małych i średnich firm

- Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej i agroturystycznej w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie

4. Środowisko naturalne wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych

- Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych
- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami
- Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia

Powyższe cele wpisują się w określone w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r. Innowacyjne Mazowsze:

- cel nadrzędny: *Spójność terytorialna rozumiana jako zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim (...),*
- 3 cele strategiczne: *Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii, Poprawę dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego, Poprawę jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.*
- uzupełniające 2 ramowe cele strategiczne: *Zapewnienie gospodarce zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami, Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia.*

7.2 Prognozy demograficzne

Gminę charakteryzują niekorzystne uwarunkowania demograficzne: zmniejszenie się liczby ludności o 7,3% w okresie od 2008 r. do 2018 r., ujemny przyrost naturalny w okresie od 2009 r. do 2018 r.. Niekorzystnym zjawiskiem obserwowanym na przestrzeni lat 2008-2018 są także zachodzące zmiany w strukturze wiekowej ludności tj. spadek udziału w ogólnej liczby ludności osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz wzrost udziału w ogólnej liczby ludności osób w wieku poprodukcyjnym.

Odnosząc się do prognozy ludności dla powiatu gostynińskiego (obejmującego również teren gminy Sanniki) przewidywany jest do 2050 r. spadek ogólnej liczby ludności na terenie powiatu z jednoczesnym pogłębianiem się niekorzystnych zmian w profilu społeczeństwa (zmniejszenie udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz zwiększenie udziału ludności w wieku poprodukcyjnym).

Tabela 24. Prognozy ludności opracowane na bazie NSP 2011 w 2014 r. dla powiatu gostynińskiego (dane wg BDL) oraz prognoza ludności dla gminy Sanniki (opracowanie własne)

Rok	Grupa wieku	Powiat Gostyniński ogółem	Miasto i Gmina Sanniki ogółem
2020	Ogółem	45123	6080
2020	Wiek przedprodukcyjny	7491	1009 (16,6%)
2020	Wiek produkcyjny ogółem	28121	3789 (62,3%)
2020	• mobilny	16246	2189
2020	• niemobilny	11875	1600
2020	Wiek poprodukcyjny	9511	1282 (21,1%)
2025	Ogółem	43982	5926
2025	Wiek przedprodukcyjny	7082	954 (16,1%)
2025	Wiek produkcyjny ogółem	26625	3588 (60,5%)
2025	• mobilny	14580	1965
2025	• niemobilny	12045	1623
2025	Wiek poprodukcyjny	10275	1384 (23,4%)
2030	Ogółem	42645	5746
2030	Wiek przedprodukcyjny	6404	863 (15,0%)
2030	Wiek produkcyjny ogółem	25666	3458 (60,2%)
2030	• mobilny	12940	1743
2030	• niemobilny	12726	1715
2030	Wiek poprodukcyjny	10575	1425 (24,8%)
2035	Ogółem	41082	5535
2035	Wiek przedprodukcyjny	5839	787 (14,2%)
2035	Wiek produkcyjny ogółem	24660	3322 (60,0%)
2035	• mobilny	11565	1558
2035	• niemobilny	13095	1764
2035	Wiek poprodukcyjny	10583	1426 (25,8%)
2040	Ogółem	39335	5300
2040	Wiek przedprodukcyjny	5315	716 (13,5%)
2040	Wiek produkcyjny ogółem	23428	3157 (59,6%)
2040	• mobilny	10370	1397
2040	• niemobilny	13058	1760
2040	Wiek poprodukcyjny	10592	1427 (26,9%)
2045	Ogółem	37491	5052

2045	Wiek przedprodukcyjny	4905	661 (13,1%)
2045	Wiek produkcyjny ogółem	21468	2893 (57,3%)
2045	• mobilny	9512	1282
2045	• niemobilny	11956	1611
2045	Wiek poprodukcyjny	11118	1498 (29,6%)
2050	Ogółem	35632	4801
2050	Wiek przedprodukcyjny	4579	617 (12,8%)
2050	Wiek produkcyjny ogółem	19280	2598 (54,2%)
2050	• mobilny	8860	1194
2050	• niemobilny	10420	1404
2050	Wiek poprodukcyjny	11773	1586 (33,0%)

Zródło: BDL Prognoza ludności dla powiatu gostyńskiego oraz opracowanie własne dla gminy Sanniki

Przedstawiona w powyższej tabeli prognoza liczby ludności w gminie Sanniki do roku 2050 wykazuje wyraźną tendencję malejącą; prognozowany jest spadek ogólnej liczby ludności do 4801 osób; co daje zmniejszenie liczby ludności na poziomie 20,7% w porównaniu z liczb ludności w 2018 r..

Analiza udziału prognozowanej liczby ludności w ekonomicznych grupach wiekowych w % ludności ogółem wykazuje pogłębianie się niekorzystnych zmian w profilu społeczeństwa. W 2050 r. udział ludności w wieku przedprodukcyjnym ulegnie zmniejszeniu do 12,8% (w 2018 r. udział ten wynosił 17,4%), udział ludności w wieku produkcyjnym ulegnie zmniejszeniu do 54,2% (w 2018 r. udział ten wynosił 60,8%), udział ludności w wieku poprodukcyjnym ulegnie zwiększeniu do 33,0% (w 2018 r. wynosił 21,8%).

7.3. Możliwości finansowania wykonania sieci komunikacyjnej, infrastruktury technicznej i społecznej

Wskaźniki dochodów budżetu gminy (4.006,13 zł) i wydatków (3.831,09 zł) na 1 mieszkańca w 2018 r. kształtowały się poniżej wskaźników wojewódzkich (4 983,56 zł i 5 239,41 zł). W stosunku do 2008 r. nastąpił wzrost dochodów i wydatków.

Struktura budżetu gminy jest niekorzystna i przedstawiała się następująco: udział dochodów własnych w budżecie gminy wynosi 33,7%, udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach ogółem w 2018 r. wynosił 6,8 7%, udział wydatków bieżących 93,2%. Pozyskiwane środki zewnętrzne na realizację inwestycji stanowiły ok. 380 000,-zł.

Poziom wydatków majątkowych inwestycyjnych z budżetu gminy ma charakter zmienny. Od 2008 r. do 2018 r. obserwuje się tendencję spadkową: odpowiednio od

2.413.100, 47 zł (17%) w 2008 r. do 1.580.441,40 zł (6,8%) w 2018 r.

Tabela 24. Struktura wydatków z budżetu gminy Sanniki

Wydatki	2008	2011	2014	2018	2020
Ogółem zł	14.195.252,52	16.749.990,01	22.757.373,90	23.262.394,16	31.145.855
majątkowe inwestycyjne zł	2.413.100,47	2.661.173,30	6.850.348,00	1.580.441,40	5.533.421
% majątkowe inwestycyjne	17,0%	15,9%	30,1%	6,8%	17,7%
% infrastruktura techniczna				1,1%	0,4%
% drogi publiczne	3,9	6,2	14,9	5,3	16,4%

Sukcesywnie poprawia się sytuacja gminy w zakresie wyposażenia w zbiorcze systemy infrastruktury technicznej i obiekty infrastruktury:

- rozwinięta sieć wodociągowa - wskaźnik zwodociągowania wynosi 82,4%, tereny rozwojowe posiadają dostęp do sieci wodociągowej; ujęcia wód w Sannikach (realizacja dodatkowej studni na ujęciu) i Lubikowie posiadają rezerwy,
- sukcesywnie porządkowana gospodarka ściekowa – wskaźnik skanalizowania wynosi 16,9%, istniejąca oczyszczalnia ścieków w miejscowości Sanniki posiada rezerwę przepustowości około 20%. Następuje rozbudowa zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej w zurbanizowanych obszarach.

Poprawia się też stan techniczny dróg – około 80% dróg gminnych posiada nawierzchnię utwardzoną. Odnotować należy wysoki wskaźnik gęstości dróg publicznych na terenie gminy.

Potrzeby inwestycyjne i możliwości finansowania wykonania sieci komunikacyjnych, infrastruktury technicznej i społecznej

Zaległości w wyposażeniu w infrastrukturę techniczną dotyczą braku zbiorczych systemów kanalizacji sanitarnej w zurbanizowanych wsiach: Lwówek, Czyżew, Szkarada.

Obecny poziom wydatków majątkowych inwestycyjnych gminy jest stosunkowo niski (6,8% budżetu tj. około 1,58 mln zł). Prognozowany ich wzrost szczególnie w 2022r. oraz ewentualne pozyskiwanie środków ze źródeł zewnętrznych umożliwi rozbudowę sieci kanalizacyjnej oraz rozbudowę dróg gminnych na terenach z istniejącą i potencjalną zabudową, które będą zagospodarowywane sukcesywnie i znajdują się w zwartej strukturze jednostek osadniczych posiadających dostęp do sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej.

Tabela 25. wieloletnia prognoza finansowa

Wydatki z budżetu	2022	2025	2028
Ogółem zł	35 090 657	23 450 000	25 557 629
% majątkowe inwestycyjne	30,0%	3,6%	3,3%

7.4 Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Procesy koncentracji urbanizacji w gminie pozostają w jednostkach osadniczych o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej: miście Sanniki, oraz w miejscowościach Czyżew, Lwówek, Osmolin, które pełnią rolę ośrodków wielofunkcyjnych skupiających usługi, mieszkalnictwo, działalność gospodarczą, rekreację, ale także rozwijają się w rozproszeniu ze względu na przekształcanie terenów obsługi rolnictwa. Zawansowane procesy urbanizacyjne, wysoki stopień koncentracji ludności i działalności gospodarczej zaobserwowano w miejscowościach:

- największa liczba ludności: Sanniki, Czyżew, Osmolin, Lwówek,
- największa ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych: Sanniki, Barcik,
- największy ruch inwestycyjny: Sanniki, Czyżew, Wólka.

W związku z polityką krajową wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich niektóre miejscowości w gminie przestają pełnić funkcje tylko rolnicze, następuje restrukturyzacja funkcjonalna osadnictwa w kierunku rozwoju zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowej rekreacyjnej oraz usługowej, także związanej z turystyką i rekreacją. Restrukturyzacji funkcjonalnej podlegają m.in. wsie: Czyżew, Lwówek. Tereny zabudowane zajmują ok. 4% powierzchni gminy.

Na terenie gminy Sanniki obowiązuje 5 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujące tereny w miejscowościach: Sanniki, Lwówek, Czyżew, Krubin, Aleksandrów.

Gospodarka przestrzenna w gminie prowadzona jest w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy i ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Rocznie wydawanych jest od 50 (2014r.) do 24 (2016r.) decyzji o warunkach zabudowy (w 2021r. – 64) oraz około 8 wypisów z planów miejscowych. Na przestrzeni lat 2013-2018 wydano 215 decyzji z czego 36% dotyczyło nowych budynków mieszkalnych.

Z demograficznego punktu widzenia popyt na tereny mieszkaniowe kształtują 2 grupy procesów:

- zewnętrzne stymulowane atrakcyjnością gminy Sanniki (walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe dające jakość środowiska zamieszkania) oraz stabilnością otoczenia zewnętrznego (warunki makroekonomiczne - dostępność kredytów, podaż gruntów budowlanych, przepisy dot. decyzji o warunkach zabudowy, plany miejscowe),
- wewnętrzne wynikające ze struktury ludności i jej potrzeb (wzrost powierzchni mieszkaniowej).

Czynnikiem ekonomicznym jest wzrost zamożności społeczeństwa, umożliwiającą w aktualnych warunkach społeczno-gospodarczych zmianę mieszkania na lepsze – obszerniejsze i położone w atrakcyjnym miejscu oraz dostępność komunikacyjną - aktywizująca rola drogi wojewódzkiej Nr 577. Z kolei wzrost liczby podmiotów gospodarczych w 2018 r. (o 22% w stosunku do 2009 r.) kształtuje popyt na tereny prawnie przygotowane do rozwoju działalności. Taki popyt przekłada się na procesy przestrzenne m.in. system komunikacyjny, rozrost przestrzenny jednostek osadniczych.

Motywy rozwoju terenów mieszkaniowych nie są tylko przesłanki wynikające z struktury demograficznej ludności, ale jest to relacja podaży mająca spowodować przyciągnięcie nowych mieszkańców. W tzw. koszyku popytu na tereny mieszkaniowe czynnik demograficzny stanowi ok. 35%, a czynnik ekonomiczny 40%.

Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę

Miasto i Gminę zamieszkuje 6052 osoby (2018 r.). W ostatnich latach nastąpił spadek ogólnej liczby ludności (stan w 2020r. – 5972 osoby), przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Gminę charakteryzuje ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji do 2018r., (w 2020r. odnotowano dodatnie saldo migracji +5). Jednocześnie obserwuje się z roku na rok wzrost przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania oraz powierzchni mieszkaniowej na 1 mieszkańca.

Prognozy demograficzne do 2050 r. dla powiatu gostyńskiego przedstawiają spadek liczby ludności. Opracowana na tej podstawie prognoza liczby ludności w mieście i gminie Sanniki do roku 2050 wykazuje więc również tendencję spadkową. Liczba ludności w gminie Sanniki do 2050 r. może się zmniejszyć do 4801 osób.

Zakładając utrzymanie się prognozowanego trendu spadku liczby ludności w perspektywie 30 letniej w gminie i mieście Sanniki liczba mieszkańców zmniejszy się o około 1251 mieszkańców.

Utrzymujące się tendencje w zakresie demografii nie będą generowały zapotrzebowania na nową zabudowę. Należy jednak zauważyć, że w gminie przybywa budynków mieszkalnych, które realizowane są w związku ze wzrostem standardów zamieszkania m.in. powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca (wzrosła na przestrzeni 10 lat o 20,6%) oraz przez powracających dawnych mieszkańców, którzy wyemigrowali za pracę.

Z analiz środowiskowych, ekonomicznych i społecznych wynikają następujące procesy:

- ok. 36 prawomocnych decyzji o warunkach zabudowy rocznie + 8 wypisów z planów miejscowych,
- obrót nieruchomościami o powierzchni do 1ha - 26 transakcji /rok,
- chłonność turystyczna, która pozwala na korzystanie ze środowiska gminy maksymalnie ok. 8200 osobom,
- złożone wnioski do Studium generujące zapotrzebowanie w kierunku rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej,

- adaptowanie terenów podzielonych na działki budowlane z rozpoczętymi procesami zabudowy.

Na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych ustalono:

- gmina posiada stabilną sytuację finansową,
- liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 22% w stosunku do 2009r.,
- z roku na rok wzrasta przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania, w 2018r. wynosiła 92,1m² i wzrosła o 8,6% w stosunku do 2009r., natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wynosiła 30,5 m² i wzrosła o 20,6% w stosunku do 2009r.,
- w ostatnich latach nastąpiła poprawa dostępności komunikacyjnej i wyposażenie w infrastrukturę techniczną,
- analiza ruchu budowlanego w gminie wykazuje, że rocznie powstaje ok. 16 zamierzeń dotyczących budowy nowych budynków mieszkalnych i do 2 budynków usługowych.

Tabela 26. Wydane decyzje o warunkach zabudowy i użytkowaniu

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	2	4	3	8	8	10
Decyzje o warunkach zabudowy ogółem, w tym:	31	50	32	24	33	45
• decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	15	31	14	15	18	31
• decyzje dotyczące zabudowy usługowej	4	3	1	0	2	3
• decyzje dotyczące innej zabudowy	12	16	15	9	13	11
budynki mieszkalne nowe oddane do użytkowania	8	6	2	4	5	8
Budynki niemieszkalne (biurowe, handlowe, produkcyjne) oddane do użytkowania	2	1	1	1	2	1

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Jako dane wyjściowe do obliczenia zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową przyjęto:

- **prognozowana liczba ludności w 2050 r.:** 4 801 osoby,
- **prognozowana powierzchnia użytkowa 1 mieszkania:** 117,9 m²,
- **prognozowana przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę:** 52,7 m².

Powyższe przyjęto analizując fakt, że z roku na rok wzrasta przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę - w 2018r. wynosiła $30,5 \text{ m}^2$ (w skali gminy jest to $184\,586 \text{ m}^2$) i wzrosła o 20,6% w stosunku do 2009r.. Zakładając dalszy wzrost powierzchni mieszkania na 1 mieszkańca na tym poziomie w 2050r. wyniesie ona $52,7 \text{ m}^2$.

$$52,7 \text{ m}^2 \times 4801 = 253\,012 \text{ m}^2$$

Mimo spadku liczby ludności do 2050 r. zwiększa się zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową o $68\,426 \text{ m}^2$. W 2018r. powierzchnia mieszkaniowa wynosiła $184\,586 \text{ m}^2$.

$$253\,012 \text{ m}^2 - 184\,585 \text{ m}^2 = 68\,426 \text{ m}^2$$

przy założeniu niepewności procesów rozwojowych jest to wzrost o $88\,953 \text{ m}^2$ powierzchni użytkowej.

Przyjmując że w tej perspektywie powierzchnia 1 mieszkania będzie wynosiła $117,9 \text{ m}^2$ (w 2018 – $92,1 \text{ m}^2$ i wzrosła o 8,6% na przestrzeni 2009-2018) otrzymujemy

$$68\,426 \text{ m}^2 : 117,9 \text{ m}^2 = 580 \text{ nowych mieszkań.}$$

Z uwagi na realizację zabudowy w formie budynków mieszkalnych jednorodzinnych na wydzielonych działkach, obliczając zapotrzebowanie odniesiono się do powierzchni terenu określonej w hektarach. Przyjęto wielkość działki budowlanej 1000 m^2 (dla zabudowy mieszkaniowej) realizowanych w budynkach jednorodzinnych na działkach 1000 m^2 , co powoduje **zapotrzebowanie na ok. 58ha terenów zabudowy mieszkaniowej**, przy założeniu niepewności procesów rozwojowych jest to **75,4 ha**.

Z powyższego wynika, że procesy związane ze wzrostem standardu życia mieszkańców gminy i gmin okolicznych, w tym miast, generują zapotrzebowanie na nową zabudowę w wielkości do 75,4ha

W mieście i gminie Sanniki istnieje zapotrzebowanie i powstaje zabudowa usługowa z zakresu podstawowej obsługi mieszkańców, natomiast drogi wojewódzkie (szczególnie Nr 577) sprzyjają wyznaczeniu nowych terenów działalności gospodarczej. Jednym ze strategicznych celów Miasta i Gminy Sanniki jest innowacyjna i efektywna gospodarka (wsparcie rozwoju sektora usług rolno - spożywczych, handlu i rzemiosła) – do osiągnięcia tego celu niezbędne jest wyznaczenie w mieście i gminie terenów pod rozwój działalności gospodarczej.

Na potrzeby niniejszego studium zapotrzebowanie na zabudowę produkcyjną i usługową oszacowano łącznie, bez wydzielania zapotrzebowania na zabudowę stricte produkcyjną, gdyż funkcje powyższe się mieszają, a istniejąca zabudowa często ulega przekształceniu.

Z uwagi na brak jednoznacznej metodologii i miarodajnych wskaźników do określania maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę usługowo-produkcyjną oparto się na analizie ruchu budowlanego, która wykazuje, że rocznie

powstaje średnio ok. 1 budynek usługowy lub produkcyjny (tabela 26). Przyjęto wielkość działki budowlanej dla tej funkcji 2000m². Z powyższego wynika roczne zapotrzebowanie terenów na nową zabudowę produkcyjno-usługową ok. 0,2ha. W perspektywie 30 lat powyższe zapotrzebowanie kształtuje się następująco ok. 6ha. Biorąc pod uwagę niepewność procesów rozwojowych i zwiększając zapotrzebowanie o 30% wynosi ono dla funkcji produkcyjno –usługowej ok. 7,8ha, co daje przy intensywności zabudowy 0,4 około 31 200 m² powierzchni użytkowej zabudowy.

W sumie jest to zapotrzebowanie na około 83,2 ha gruntów przeznaczonych pod zabudowę w perspektywie 30 lat z uwzględnieniem niepewności procesów.

Podsumowując, maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę w podziale na funkcje zabudowy wynosi:

Rodzaj zabudowy	Zapotrzebowanie na nową zabudowę
Mieszkaniowa	88 953 m ² (75,4 ha)
Usługowo - produkcyjna	31 200 m ² (7.8 ha)

Ze względu na specyfikę zabudowa usługowa, produkcyjna, rekreacyjna nie musi odzwierciedlać wprost zmian demograficznych, wartości zapotrzebowania na tego rodzaju zabudowę posiadają orientacyjny charakter, gdyż wymagają powierzchni w zależności od rodzaju działalności i dynamiki rozwoju gospodarczego.

Uwzględniając powyższe w obowiązującym Studium określono kierunki zagospodarowania w zakresie:

- rozwoju funkcji rekreacyjnej, głównie rekreacji indywidualnej na powierzchni około 102,0 ha (przyjmując intensywność zabudowy 0,2 otrzymujemy 204 000m² powierzchni użytkowej).
- rozwoju usług, przemysłu, magazynów, składów, eksploatacji kopalin na powierzchni około 72,2 ha (przyjmując intensywność zabudowy 0,4 otrzymujemy 288 800m² powierzchni użytkowej).

Powyższe tereny znajdują się poza wyznaczonymi granicami obszarów funkcjonalno-przestrzennych.

Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych

Uwzględniając uwarunkowania wynikające z aspiracji i potrzeb mieszkańców przeanalizowano też wnioski, które wpłynęły do Urzędu Miasta i Gminy z prośbą o zmianę przeznaczenia terenów z funkcji rolniczej na funkcje głównie mieszkaniowe, eksploa-

tacji kopalin, lokalizacji odnawialnych źródeł energii – ogniw fotowoltaicznych. Tereny, których dotyczą wnioski znajdują się w miejscowościach: Sanniki, Osmolin, Czyżew, Lwówek. Powyższe rozeznanie wskazuje na postępujący proces koncentracji urbanizacji gminy w ukształtowanych jednostkach osadniczych o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Przyjęcie wprost zapisu /art. 2 pkt 1 ustawy o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych/, że jednostką osadniczą jest wyodrębniony przestrzennie obszar zabudowy mieszkaniowej wraz z infrastrukturą techniczną zamieszkaną przez ludzi, nie odnosi się do bilansowania innych funkcji.

Chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej w granicach jednostki osadniczej należy rozumieć jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy.

Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto założenie, że obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej to tereny, na których występuje koncentracja zabudowy i które wyposażone są w infrastrukturę drogową i techniczną (lub mają możliwość podłączenia do systemu komunikacyjnego i infrastrukturalnego). Wytwarzając obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej kierowano się także obszarami przeznaczonymi pod zabudowę wyznaczonymi w obecnie obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, a także uwzględniając tereny, dla których wydano ostateczne decyzje o warunkach zabudowy.

W celu obliczenia **chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno - przestrzennej**, przeprowadzono analizę istniejącego zagospodarowania terenów i zidentyfikowano tereny niezabudowane (na dzień sporządzania studium), na których może powstać zabudowa, sugerując się aktualnym użytkowaniu terenów, przeznaczeniem terenów ustalonym w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (kontynuacja zagospodarowania terenu), a także funkcjach ustalonych w wydanych decyzjach o warunkach zabudowy lub ustaleniach obowiązującego studium.

W granicach miasta i gminy za obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (określone jako obszary funkcjonalno-przestrzenne) w granicach jednostki osadniczej uznano miejscowości Sanniki ze Szkaradą, Czyżew, Osmolin, Brzezia, Lwówek. W gminie występują też uwarunkowania sprzyjające rozwojowi funkcji rekreacyjnych związanych z rekreacją pobytową, funkcję wsi letniskowych pełnią miejscowości Moczarzewo, Barcik, Wólka, Lubików.

Granice obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej przedstawiono na załączniku graficznym nr 2 do Studium (granice obszarów funkcjonalno-przestrzennych)

Wielkości obszarów w ramach układów osadniczych o w pełni wykształconej zwartej strukturze jednostki osadniczej zostały przedstawione w tabeli 27.

Dla każdej funkcji założono wskaźnik powierzchni zabudowy (przyjęty na podstawie analizy istniejącego zagospodarowania działek, ustaleń wydawanych decyzji o warunkach zabudowy lub ustaleń miejscowego planu) obliczono sumaryczną powierzchnię zabudowy możliwą do uzyskania na terenach niezagospodarowanych. Powierzchnię wolną w granicach obszarów funkcjonalno przestrzennych [6] w zakresie poszczególnych funkcji określono na zasadzie kontynuacji funkcji. W celu otrzymania wyniku w postaci powierzchni użytkowej zabudowy zastosowano wskaźnik intensywności zabudowy (współczynnik przeliczeniowy powierzchni zabudowy na powierzchnię użytkową) i obliczono chłonność obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w podziale na funkcje zabudowy.

Tabela 27. Wielkości obszarów istniejącego zagospodarowania i możliwych do zagospodarowania w ramach

układów osadniczych - szacunkowa chłonność obszarów

TERENY	powierzchnia obszarów funkcjonalno-przestrzennych w m ² [3 + 6]	powierzchnia istniejącego zagospodarowania w m ²	współczynnik zajętości	powierzchnia możliwa do zagospodarowania w ramach istniejącej zabudowy w m ² [3-3x4]	powierzchnia wolna w granicach obszarów funkcjonalno-przestrzennych	Powierzchnia możliwa do zagospodarowania w granicach obszarów funkcjonalno-przestrzennych w m ² [5+6]	Wskaźnik intensywności zabudowy	Powierzchnia użytkowa zabudowy, chłonność w m² [7 x 8]
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Miasto Sanniki	1 267 250							
1. z dominacją zabudowy rolniczej (zagrodowej)		276 500	0,8	55 300	60 750	116 050	0,2	23 210
2. z dominacją zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej /wielorodzinnej,		286 500 / 42 300	0,9 / 1,0	28 650/ 0,00	337 050	365 700*	0,2	73 140
3. usługowej, produkcyjnej (w tm składowej).		238 800	1,0	0,00	25 350	25 350	0,4	10 140
obszar wiejski	1 246 200							
4. z dominacją zabudowy rolniczej (zagrodowej)		819 400	0,7	245 820	275 100	602 860	0,2	120 570
5. z dominacją zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej		50 700	0,8	10 140	29 300	39 440	0,2	7 888
6. usługowej, produkcyjnej (w tym składowej)		62 700	0,9	6 270	9 000	15 270	0,4	6 108

* nie prognozuje się rozwoju zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej

Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

Na terenie gminy Sanniki obowiązuje 5 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Obszary objęte planami miejscowymi zajmują około 1640 ha co stanowi 17,3% powierzchni gminy.

W większości są to tereny rolne i zabudowy rolniczej zagrodowej. Tereny zurbanizowane o funkcji mieszkaniowej zajmują ok. 11,47 ha, mieszkaniowo-usługowej ok. 11,54ha, o funkcji usługowej i produkcyjnej ok. 7,29 ha i są usytuowane w miejscowości Sanniki, Czyżew, Lwówek.

Tereny istniejącej zabudowy mieszkaniowej i usługowo-produkcyjnej objęte planami, położone są w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej.

W związku z tym, że plany miejscowe obejmują też obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych – chłonność tych terenów została uwzględniona w poprzednim podrozdziale. Pozostałe tereny przeznaczone w planach miejscowych pod zabudowę zostały w niewielkim stopniu zainwestowane

Do wyznaczenia chłonności obszarów w planach miejscowych korzystano ze wskaźników zawartych w tych planach dotyczących:

- powierzchnia zabudowy stanowi 30-50% działki budowlanej,
- intensywność zabudowy dla funkcji mieszkaniowej najczęściej wynosi 0,3, usługowej 0,5.

Określone w obowiązujących planach tereny przeznaczone na rozwój różnych funkcji zajmują powierzchnię:

- 19,52 ha tereny o dominacji funkcji mieszkaniowej,
- 2,6ha tereny o dominacji funkcji mieszkaniowo-usługowej,
- 1,58 ha tereny o dominacji funkcji usługowej,

i są usytuowane w granicach obszarów funkcjonalno-przestrzennych.

Tereny objęte planami w miejscowościach Sanniki, Czyżew, Lwówek razem z obszarami o zwartej strukturze (istniejącą zabudową) tworzą obszary funkcjonalno-przestrzenne w granicach jednostek osadniczych.

Określone w miejscowych planach tereny istniejącego i projektowanego do rozwoju układu osadniczego o funkcjach mieszkaniowych i usługowych zajmują ok. 0,9% powierzchni miasta i gminy. W granicach planów znajdują się też tereny nie przeznaczone do zagospodarowania stanowiące rolniczą i leśną przestrzeń produkcyjną, zieleni naturalnej, wód powierzchniowych.

Powierzchnie terenów wolnych od zabudowy w granicach obowiązujących planów w podziale na funkcje zabudowy zostały przedstawione w tabeli.

Tabela 27a.

Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	Tereny zabudowy zagrodowej	Tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej	Tereny zabudowy usługowo-produkcyjnej
m. Sanniki			
17,36 ha 52 080 m ² p.u.		2,6ha 7 800 m ² p.u.	1,38 6 900 m ² p.u.
obszar wiejski			
2,16 ha 6 480 m ² p.u.			0,2ha 1 000 m ² p.u.

Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, w granicach obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej i w granicach obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, w granicach obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (obszarów funkcjonalno-przestrzennych) i w granicach obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę przedstawia tabela nr 28.

Tab. 28 Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w m² p.u.

funkcja	szacunkowa chłonność			maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę	bilans terenu
	obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej	obszarów w granicach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	SUMA		
1	2	3	4	5	6
Mieszkaniowa (w tym mieszkaniowo-usługowa)	81 028	66 360	147 388	88 953	+ 58 435
Usługowo - produkcyjna	16 248	7 900	24 148	31 200	- 7 052

Powyższe porównanie wykazało, że:

- maksymalne w skali miasta i gminy zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy w granicach w/w obszarów. Oznacza to, że nie istnieje możliwość lokalizacji zabudowy poza granicami obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Uwzględniając fakt, że w związku z transformacją obszarów wiejskich zabudowa mieszkaniowa powstaje też na terenach zabudowy zagrodowej nie wyznaczano nowych terenów pod rozwój funkcji mieszkaniowej poza w/w obszarami.

Tereny potencjalnego rozwoju o dominującej funkcji mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej wyznaczono w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej jednostki osadniczej Sanniki, Czyżew.

- maksymalne w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę usługowo-produkcyjną przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy w granicach w/w obszarów. Oznacza to, że w granicach obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gmina posiada niedostatek terenów przewidzianych pod tę funkcję.

W związku z powyższym, możliwe jest lokalizowanie nowej zabudowy produkcyjno-usługowej poza obszarami o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, w ilości 7 052 m² powierzchni użytkowej (14,1 ha przy wskaźniku 0,5).

Reasumując w projekcie Studium miasta i gminy Sanniki wskazano tereny pod zabudowę wg poszczególnych funkcji w oparciu o istniejącą zabudowę i tereny przeznaczone do rozwoju zabudowy w obowiązującym Studium z 2001 r. dokonując nieznacznej korekty funkcji wynikającej z restrukturyzacji funkcjonalnej obszarów wiejskich.

Ze względu na specyfikę zabudowa usługowa, produkcyjna, rekreacyjna nie musi odzwierciedlać wprost zmian demograficznych, wartości zapotrzebowania na tego rodzaju zabudowę posiadają orientacyjny charakter, gdyż wymagają powierzchni w zależności od rodzaju działalności. Utrzymano więc w części tereny określone w obowiązującym Studium:

- usługowo-produkcyjne (Barcik, Osmólsk) na powierzchni 24,76 ha (przy intensywności zabudowy 0,4 - 99 040m² p.u.),
- rekreacyjne (dawnej zabudowy lotniskowej w Barciku, Wólce, Mocarzewie, Lubikowie, Działach) o powierzchni 46,2 ha (przy intensywności zabudowy 0,2 - 92 444m² p.u.).

Dokonując bilansu terenów przeznaczonych do zabudowy poza granicami obszarów funkcjonalno-przestrzennych określonych w obowiązującym Studium z 2001 r. i projekcie Studium należy zauważyć, że nie zwiększono powierzchni terenów przeznaczonych do urbanizacji.

Bilans terenów (ha) przeznaczonych pod zabudowę w Studium z 2001 r. i w projekcie Studium

	Tereny zabudowy usługowo- produkcyjnej w ha	Tereny zabudowy rekreacyjnej, leśniczowej W ha
Studium obowiązujące z 2001 r.	72,2	102
Projekt Studium	24,76	46,2

8. STAN PRAWNY GRUNTÓW

Znacząca większość gruntów w mieście i gminie Sanniki jest własnością prywatną. Ważnym elementem dla realizacji celów publicznych i polityki przestrzennej władz samorządowych są zasoby gruntów komunalnych i ich użytkowanie. Zasoby gruntów komunalnych są rozlokowane w dość dużym rozproszeniu (m.in. Sanniki, Brzezia, Nowy Barcik, Lubików, Lwówek, Wólka Wysoka). Wg danych GUS na 01.01.2018 r. razem ich powierzchnia wynosi 145 ha; w tym grunty przekazane w trwały zarząd gminnym jednostkom organizacyjnym to 71 ha, wchodzące w skład gminnego zasobu nieruchomości 56 ha, przekazane w użytkowanie wieczyste 16 ha. Są to tereny w większości zainwestowane (przeznaczone na cele użyteczności publicznej lub stanowiące zasoby mieszkaniowe) i nie stanowią zasobów o znaczeniu strategicznym.

9. TERENY I OBIEKTY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Na terenie gminy Sanniki występują następujące formy ochrony przyrody objęte ochroną na podstawie *Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (tekst jednolity Dz.U. z 2018 r., poz.2204 z późn. zm.):

- **obszary chronionego krajobrazu:**

Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Przysowy”

Utworzony został na mocy Rozporządzenia Nr 13 Wojewody Mazowieckiego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Przysowy (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2006 r., Nr 157, poz. 6150 z późn. zm.).

Obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Na terenie obszaru obowiązuje czynna ochrona ekosystemów leśnych, lądowych i wodnych. W zakresie czynnej ochrony ekosystemów lądowych zaleca się m.in.: przeciwdziałanie zarastaniu łąk i pastwisk, hodowlę bydła opartą o naturalny wypas, ochronę starych od-

mian drzew, ograniczanie zmiany użytków zielonych na inne cele, prowadzenie zabiegów agrotechnicznych zgodnie z wymogami zasiedlających zbiorowiska roślinne gatunków fauny, ochronę zieleni wiejskiej: zadrzewień, zakrzewień, zachowanie śródpolnych zabagnień, oczek wodnych, podmokłości, zachowanie zbiorowisk wydmowych, utrzymywanie lokalnych korytarzy ekologicznych.

Na terenie obszaru obowiązują między innymi następujące zakazy: realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych (...), wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu (...), dokonywania zmian stosunków wodnych, lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych (...).

Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Przysowy obejmuje teren o całkowitej powierzchni 5.554 ha położony na terenie powiatu gostynińskiego, w gminie Sanniki zajmuje on powierzchnię 1064 ha w południowej części gminy.

- **pomniki przyrody:**

Wg Rozporządzenie Nr 20 Wojewody Mazowieckiego z dnia 9.05.2007 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu gostynińskiego (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2007 r., Nr 89, poz. 2103) na obszarze gminy występuje 6 pomników przyrody. Wszystkie znajdują się w Sannikach, są to zarówno pojedyncze drzewa, grupy drzew jak i aleja drzew. Drzewami pomnikowymi są: platan klonolistny, jesiony wyniosłe, klony srebrzyste, buki pospolite, wiąz szypułkowy i dąb szypułkowy.

Do form objętych ochroną na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz.2067 z późn. zm.) należą:

- **parki pałacowe** stanowiące pozostałość parków i ogrodów zakładanych w przeszłości wokół pałaców:
  - park krajobrazowy założenia pałacowo – parkowego w Sannikach, utworzony w 1908 r..

Na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity Dz.U. z 2021r., poz.1326) ochronie podlegają:

- grunty rolne stanowiące użytki rolne o klasie bonitacji II i III; wymagają uzyskania zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne,
- grunty leśne.

Na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz.624 z późn. zm.) ochronie podlegają:

- strefy ochronne bezpośrednie dla ujęć wód podziemnych tj. dla ujęcia komunalnego w Sannikach i Lubikowie.

10. OBSZARY NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na terenie miasta i gminy Sanniki nie występują osuwiska oraz obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych.

11. ZŁOŻA KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH

Złoża surowców mineralnych

Występowanie surowców mineralnych związane jest z budową geologiczną terenu. Na terenie gminy występują złoża kopalin pospolitych – kruszywa naturalnego (piasków, żwirów) i surowców ilastych ceramiki budowlanej w miejscowości: Barcik, Barcik Stary, Nowy Barcik i Wólka.

Według danych <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web> w obszarze gminy Sanniki występuje 17 obszarów udokumentowanych złóż kopalin, w tym 3 skreślone i 1 z eksploatacją zaniechaną. Są to złoża:

- Barcik - dz. Nr ewid. 136, 137, powierzchnia złoża 4,35 ha, kruszywa naturalne, złożo zagospodarowane E,
- Barcik V - dz. Nr ewid. 122/4, 125/4, 127/2, 128/4, 131/4, 132/3, 308/1, powierzchnia złoża 9,8 ha, kruszywa naturalne, złożo zagospodarowane E,
- Barcik VI - dz. Nr ewid. 118/2, powierzchnia złoża 1,13 ha, kruszywa naturalne, złożo zagospodarowane E,
- Barcik VII - dz. Nr ewid. 309/3, 318/1, powierzchnia złoża 1,51 ha, kruszywa naturalne, złożo zagospodarowane E,
- Barcik VIII - dz. Nr ewid. 114/2, 117/2 (Pole A), 121/4 (Pole B), powierzchnia złoża 6,17 ha, kruszywa naturalne, złożo zagospodarowane E,
- Barcik XI - dz. Nr ewid. 213, powierzchnia złoża 1,7ha, kruszywa naturalne, złożo rozpoznane szczegółowo R,
- Barcik IX - dz. Nr ewid. 286-288, 289/1, 290, 291, 292/2, powierzchnia złoża 4,79 ha, kruszywa naturalne,
- Nowy Barcik - powierzchnia złoża 0,78ha, kruszywa naturalne, eksploatacja zaniechana,
- Barcik 10 - dz. Nr ewid. 176/2, 180, powierzchnia złoża 1,3 ha, surowce ilaste ceramiki budowlanej, złożo rozpoznane szczegółowo R,
- Barcik Nowy II - kruszywa naturalne, złożo skreślone z bilansu M,
- Barcik Nowy III - dz. Nr ewid. 324, 322/3, kruszywa naturalne, złożo skreślone z bilansu - M,
- Barcik Nowy IV - dz. Nr ewid. 326/1, kruszywa naturalne, złożo skreślone z bilansu,
- Barcik Stary - powierzchnia złoża 15,9 ha, kruszywa naturalne, złożo rozpoznane szczegółowo R,

- Wólka I - dz. Nr ewid. 1, 15, powierzchnia złoża 5,2 ha, kruszywa naturalne, złożo eksploatowane okresowo T,
- Wólka II - dz. Nr ewid. 1, 12, 13, powierzchnia złoża 1,65 ha, kruszywa naturalne, złożo eksploatowane okresowo T,
- Wólka III - dz. Nr ewid. 1, 5/3, 6, 16, 19, 20/1, 22, powierzchnia złoża 3,51 ha, kruszywa naturalne, złożo zagospodarowane E,
- Konstantynów (część złoża znajduje się w gminie Gąbin) - powierzchnia złoża 7,9 ha, surowce ilaste ceramiki budowlanej.

Zasoby wód podziemnych

Gmina Sanniki znajduje się w granicach GZWP – Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 2151 (środkowa i wschodnia część gminy) i nr 215 (zachodnia część gminy). Są to zbiorniki wód w ośrodku porowym występujących w osadach trzeciorzędowych wyróżnionych odpowiednio jako Subniecka Warszawska - część centralna i Subniecka Warszawska. Średnia głębokość ujęć czerpiących wodę z tej jednostki wynosi 160-180 m. Znaczna głębokość zbiorników decyduje o stosunkowo dobrej izolacyjności wód od powierzchni i ich dużej waloryzacji - mała wrażliwość na wpływ czynników antropogenicznych - struktury hydrogeologiczne są dobrze izolowane (wysoczyzna zbudowana z glin).

Na terenie gminy Sanniki zbiorniki wód podziemnych zaliczane są do jednolitych części wód podziemnych nr 63 i nr 47.

Teren gminy Sanniki charakteryzuje się w przewadze korzystnymi warunkami wodnymi. W zakresie zaopatrzenia mieszkańców w wodę rozpoznane są dwa zasadnicze poziomy wodonośne: czwartorzędowy i trzeciorzędowy.

Czwartorzędowy poziom wodonośny charakteryzuje się znaczną zmiennością w rozprzestrzenieniu poziomym i pionowym. Występują tu z reguły 2-3 poziomy wodonośne na różnych głębokościach i o różnych wydajnościach od ok. 1 m³/h do 100 m³/h. Najbardziej korzystne dla ujęcia są warstwy wodonośne występujące na głębokości 25 - 50 m p.p.t., które posiadają dużą wydajność.

Trzeciorzędowy poziom wodonośny rozpoznano wierceniem w rejonie Osmólska, wody tego poziomu występują pod ciśnieniem hydrostatycznym o wydajności rzędu 50 m³/h.

Z wód zalegających w utworach poziomu czwartorzędowego korzysta się na potrzeby zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy, działalności gospodarczej i rolniczej oraz do celów przeciwpożarowych. Na terenie gminy znajdują się 2 ujęcia wód czwartorzędowych, będące podstawą zasilania wodociągów gminnych i służące do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę.

12. TERENY GÓRNICZE WYZNACZONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

Według stanu na koniec 2021 r. na terenie gminy Sanniki funkcjonuje 13 aktualnych terenów górniczych:

- Barcik Nowy II,
- Barcik V,
- Barcik VB,
- Barcik VI,
- Barcik VII,
- Barcik VIII – Pole A/1, Barcik VIII – Pole B/1,
- Barcik IX/1,
- Barcik 10,
- Wólka I,
- Wólka II,
- Wólka III – Pole A, Wólka III – Pole B.

13. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Komunikacja

Podstawowy układ komunikacyjny gminy stanowią:

– drogi wojewódzkie	Nr 577	relacji Łąck – Sanniki – Ruszki
	Nr 583	relacji Sanniki – Żychlin – Bedlno
	Nr 584	relacji Sanniki – Łowicz
- o łącznej długości 25,813 km

- drogi powiatowe:

nr 1441W relacji Sanniki (droga nr 577) – Staropól,
nr 1442W relacji Lwówek (droga Nr 583) - Osmolin,
nr 1443W relacji Pacyna (droga Nr 583) – Osmolin (droga Nr 584),
nr 1445W relacji Lwówek (droga Nr 583) –Podczachy - Luszyn,
nr 1447W relacji granica województwa – Szkarada (droga Nr 577),
nr 1454W relacji Sanniki (droga Nr 577) – Grabowiec - Słubice,
nr 1455W relacji Czyżew (droga Nr 577) – Nowe Budy,
nr 1456W relacji Lwówek (droga nr 583) – Konstantynów (droga Nr 577),
nr 1458W relacji Sanniki –Jamno – Iłów,

nr 1459W relacji Wólka – Studzieniec,

o łącznej długości 36,519 km.

Na terenie miasta i gminy Sanniki 42 odcinki dróg o łącznej długości 57,436 km zaliczono do dróg gminnych. Około 80% długości dróg gminnych posiada nawierzchnię utwardzoną. Wskaźnik gęstości dróg publicznych na terenie miasta i gminy Sanniki wynosi 126 km/100 km².

Infrastruktura techniczna

Wywiera znaczny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy i przestrzenny gminy. Inwestycje z zakresu infrastruktury często przesądzają na długi okres o kierunkach i tempie rozwoju gminy. Rozwój nowoczesnej infrastruktury pozwala na szybkie wychodzenie z opóźnienia gospodarczego.

Infrastruktura techniczna spełnia szereg funkcji:

- lokalizacyjną: wpływa na rozmieszczenie obiektów produkcyjnych, steruje osadnictwem
- integracyjną: aktywizuje działania społeczno-gospodarcze
- zaopatrzeniową: dostarczenie wody, energii.

Zaopatrzenie w wodę

Gmina Słubice zaopatrywana jest w wodę pitną z dwóch ujęć wody znajdujących się w miejscowościach: Sanniki i Lubików.

Stacja wodociągowa w Sannikach ma projektowaną wydajność 121 m³/h, pracuje w oparciu o dwie studnie głębinowe o wydajności 121 m³/h i 73 m³/h; w układzie dwustopniowego pompowania i zaopatruje w wodę miasto Sanniki oraz wsie Barcik Stary, Czyżew, Nowy Barcik, Mocarzewo i Wólka.

Stacja wodociągowa w Lubikowie zaprojektowana jest na wydajność 90 m³/h, pracuje w oparciu o dwie studnie głębinowe o wydajności 90 m³/h każda w układzie jednostopniowego pompowania i zaopatruje w wodę wsie: Aleksandrów, Działy, Krubin, Lubików, Lwówek, Osmolin, Osmólsk, Sielce, Staropól i Szkarada. Poza zasięgiem sieci wodociągowej znajduje się wieś Brzeziny.

Długość czynnej sieci wodociągowej w 2018 r. na terenie gminy wyniosła 123,9 km. Zanotowano 1192 połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w 2018 r. wyniosło 40,4 m³, w 2008 r. – 26,0 m³. W 2018 r. 4988 osób korzystało z sieci wodociągowej. Wskaźnik zwodociągowania gminy wynosił 82,4%. Stan sieci wodociągowej jest dobry, sieci wodociągowe zasilane z obu stacji są spięte, rezerwy istnieją na stacji wodociągowej Sanniki i Lubików.

Na terenie miasta i gminy Sanniki istnieją też lokalne ujęcia wód podziemnych (studnie wiercone) jako ujęcia pozakładowe w miejscowości Lwówek, Krubin, Sanniki, Wólka Wysoka i Mocarzewo.

Gospodarka ściekowa

Rozwiniętej sieci wodociągowej powinna towarzyszyć sieć kanalizacji sanitarnej, łącznie z oczyszczalnią ścieków. Miasto i Gmina Sanniki sukcesywnie rozwija systemy zbiorczej kanalizacji sanitarnej i oczyszczania ścieków. Ogranicza się przez to możliwość skażenia wód gruntowych, powierzchniowych i pogarszania jakości wody pitnej w studniach.

Obecnie sieć kanalizacji sanitarnej funkcjonuje na terenie miejscowości Sanniki. Pozostałe obszary gminy nie zostały dotychczas skanalizowane.

Na terenie gminy funkcjonuje jedna oczyszczalnia ścieków usytuowana w miejscowości Sanniki. Jest to oczyszczalnia mechaniczno - biologiczna typu Biovac BR 0815-2 o nominalnej przepustowości 200 m³/dobę. W oczyszczalni tej zastosowano technologię cyklicznych reaktorów osadu czynnego. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do rowu melioracyjnego „S” w zlewni rzeki Nidy zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym. Na terenie oczyszczalni funkcjonuje punkt zlewny dla ścieków dowożonych z terenów nieskanalizowanych. Ponadto mechaniczno - biologiczną oczyszczalnię ścieków posiada Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Sannikach; oczyszczone ścieki z odprowadzane są do rowu melioracyjnego w zlewni rzeki Nidy .

Na terenie gminy w 2018 r zlokalizowane były 1282 bezodpływowe zbiorniki na ścieki (ich liczba zwiększyła się w stosunku do 2008 r. o około 62%) oraz 22 przydomowe oczyszczalnie ścieków, których liczba w porównaniu do 2008 r. prawie nie uległa zmianie (w 2008 r. były 22 przydomowe oczyszczalnie ścieków).

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 2018 r. wyniosła 8,8 km, zanotowano wzrost w stosunku do 2008 r. o ponad 128%. Liczba połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania w 2018 r. wyniosła 230 sztuk, co w stosunku do 2008 r. daje wzrost o ponad 61%. W 2018 r. 1020 osób korzystało z sieci kanalizacyjnej tj. zaledwie 16,9% mieszkańców, o około 50% więcej niż w 2008 r.

Gospodarka odpadami stałymi

Gmina Sanniki nie posiada własnego składowiska odpadów. Gmina przekazała swoje obowiązki dotyczące gospodarowania odpadami komunalnymi wyspecjalizowanym firmom. Na obszarze gminy funkcjonuje Punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Odpady zebrane selektywnie odbierane są od właścicieli nieruchomości w formie mobilnej zbiórki odpadów.

W 2018 roku zebrano w sumie 1 156,827 Mg odpadów komunalnych, w tym:

- zmieszane odpady komunalne 747,814 Mg,
- zmieszane odpady opakowaniowe 149,89 Mg,
- odpady wielkogabarytowe 60,27 Mg,
- opakowania ze szkła 69,34 Mg,
- baterie i akumulatory inne 0,01 Mg,
- leki inne niż wymienione w 20 01 31 - 0,095 Mg,
- zużyte opony 2,008 Mg,
- odpady ulegające biodegradacji 125,9215 Mg,
- opakowania z papieru i tektury 1,48 Mg

oraz 450 Mg odpadów budowlanych i rozbiórkowych (odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów).

Większość mieszkańców gromadzi odpady w sposób selektywny.

Zaopatrzenie w gaz

Na terenie gminy Sanniki brak jest sieci gazu ziemnego.

Zaopatrzenie w ciepło

Gmina charakteryzuje się zabudową rozproszoną, brak systemów ciepłowniczych.

Najbardziej rozpowszechnionym źródłem ciepła i źródłem zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy są indywidualne małe kotłownie lokalne opalane głównie węglem, drewnem lub gazem płynnym propan butan i olejem opałowym. Są one źródłem znacznych ilości zanieczyszczeń takich jak SO₂, NO₂ i CO, które są bardzo uciążliwe dla środowiska przyrodniczego, ale także dla zdrowia ludzi.

Kotłownia w Sannikach zaopatruje w ciepło budynki szkolne, Urzędu Gminy.

Zaopatrzenie w ciepło budynków mieszkalnych wielorodzinnych realizowane jest z kotłowni wbudowanych. Budynki mieszkalne jednorodzinne ogrzewane są za pomocą indywidualnych kotłowni niskotemperaturowych, wykorzystujących różne rodzaje paliwa.

Miasto i Gmina Sanniki przystąpiła do projektu „Obniżenie poziomu niskiej emisji i poprawa, jakości powietrza poprzez wymianę urządzeń grzewczych w indywidualnych gospodarstwach domowych na terenie Miasta i Gminy Sanniki”. Program zakłada wymianę w 47 indywidualnych gospodarstwach domowych urządzeń grzewczych zasilanych paliwem stałym na nowoczesne źródła ciepła wykorzystujące: energię biomasy, paliwa gazowe, kotły zgazowujące drewno, powietrzne pompy ciepła. Dodatkowo w ramach projektu przewiduje się zainstalowanie urządzeń zasilanych odnawialnymi źródłami energii (powietrzne pompy ciepła dla c.w.u. oraz kolektory słoneczne, a także instalacje fotowoltaiczne).

Elektroenergetyka

Dostawcą energii elektrycznej dla gminy Sanniki jest ENERGA - OPERATOR S.A. Oddział w Płocku. Sieć elektroenergetyczna gminy zasilana jest za pośrednictwem napowietrznych linii magistralnych z GPZ Szkarada.

Przez teren gminy prowadzone są ponadlokalne liniowe systemy infrastruktury technicznej, powodujące ograniczenia w zagospodarowaniu terenów:

- linie elektroenergetyczne najwyższych napięć NN 220 kV relacji Mory - Podolszyce,
- linie elektroenergetyczne najwyższych napięć NN 220 kV relacji Sochaczew – Konin,
- linie elektroenergetyczne wysokich napięć WN 110 kV relacji Szkarada – Sochaczew i Szkarada – Gąbin,
- rurociąg DN 400 produktów naftowych relacji Płock - Koluszki.

Stan techniczny i przesyłowy linii oraz całego układu elektroenergetycznego można ocenić jako dobry, występuje jednak niedobór mocy przyłączeniowej w elektroenergetycznej infrastrukturze dystrybucyjnej.

Wzdłuż linii elektroenergetycznych NN i WN obowiązują strefy bezpieczeństwa i strefy ochronne o szerokości i sposobie zagospodarowania zgodnie z przepisami odrębnymi i normami.

Ponadto na terenie gminy zrealizowane zostały następujące inwestycje z zakresu odnawialnych źródeł energii (OZE):

1. farmy fotowoltaiczne o mocy do 1000 kW zlokalizowane w następujących miejscowościach: Czyżew (1 szt.), Sanniki (3 szt.), Szkarada (1 szt.),
2. wiatraki o wysokości 125 m (ze śmigłem 175 m) zlokalizowane w miejscowościach: Krubin (1 szt.), Lwówek (2 szt.), Szkarada (1 szt.) i Sanniki (2 szt.).
3. wg obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Lwówek, Czyżew i Krubin przewidziano lokalizacje elektrowni wiatrowych.

Melioracje

Na terenie gminy Sanniki występują urządzenia melioracji wodnych podstawowych i szczegółowych.

W ewidencji melioracji wodnych, prowadzonej zgodnie z art. 196 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 2268 z późn. zm.) przez Wody Polskie figurują grunty położone w obrębach geodezyjnych: Brzezia, Brzeziny, Czyżew, Lasek Romanów, Sanniki, Sielce i Wólka. Tereny te zostały zmeliorowane w ramach następujących inwestycji p.n.:

- „Sanniki Brzezia” w 1965 r., obejmującej część obszaru obrębów: Brzezia, Sanniki, Sielce,
- „Zamiary Niedzieliska” w 1966 r., obejmującej część obszaru obrębu Brzezia,
- „Załusków I” w 1965 r., obejmującej część obszaru obrębu Brzeziny,
- „Lasek” w 1966 r., obejmującej część obszaru obrębów: Brzezia, Brzeziny, Lasek Romanów,
- „Lwówek Nida” w 1976 r., obejmującej część obszaru obrębów: Czyżew i Sanniki,
- „PGR Sanniki” w 1970 r., obejmującej część obszaru obrębów: Wólka i Sanniki,
- „Brzeziny Romanów” w 1970 r. obejmującej część obszaru obrębu: lasek Romanów,
- „PGR Sanniki” w 1970 r., obejmującej część obszaru obrębów: Wólka, Sanniki i Czyżew.

Ponadto na części obrębu geodezyjnego Sanniki znajdują się urządzenia melioracyjne wykonane w okresie przedwojennym. Tereny położone w obrębach Barcik i Mocarzewo nie figurują w ewidencji melioracji wodnych.

Wymagane jest utrzymanie i konserwacja urządzeń melioracyjnych (sieć rurociągów drenarskich, rowy szczegółowe) na gruntach ornych, które zostały zmeliorowane głównie w północno-zachodniej i południowej części gminy. Na terenach urządzeń melioracji wodnych, zmeliorowanych gruntów oraz w pobliżu cieków obowiązuje przestrzeganie

przepisów Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne (tekst jednolity Dz.U. z 2018 r. poz.2268 z późn. zm.). Przy planowaniu zagospodarowania w pobliżu rowów melioracyjnych należy zabezpieczyć pas dostępności do cieków 3 m od górnej krawędzi skarpy rowu, oraz wprowadzić zakaz grodzenia w odległości 1,5 m od linii brzegowej.

14. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

Na terenie miasta i gminy Sanniki inwestycje o znaczeniu ponadlokalnym reprezentowane są przez:

- drogi wojewódzkie Nr 577, Nr 583, Nr 584,
- linie elektroenergetyczne napowietrzne NN 220 kV relacji Mory - Podolszyce,
- linie elektroenergetyczne napowietrzne WN 110 kV relacji Szkarada – Gąbin i Szkarada - Sochaczew, planowana linia WN 110kV relacji Szarada – Pacyna,
- rurociągi produktów naftowych,
- stacja elektroenergetyczna - GPZ Szkarada.

15. WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

W granicach miasta i gminy Sanniki nie występują tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi.